

De Proosdij koerier

1

Foto omslag: 'De N201' | Prijs € 4,90

DE KANTONNIER ALS WEGBEHEERDER

WIJ ONDERWIJZERS ZIJN HET KOEKJE BIJ DE THEE

EEN WANDELING MET PIETER HARMEN WITKAMP IN 1841

Bij de voorplaat

Op de omslag een foto van de N201, de vroegere Provinciale weg. De foto is gemaakt ter hoogte van het huidige hotel in de bocht naar Hofland, in de richting van Vinkeveen. Hiernaast nog een plaatje van de Provinciale weg van na de oorlog toen het bord 'einde 50 km' nog een enkele zwarte balk had en geen strepen, de stroomvoorziening nog

bovengronds was, het pad links een fietspad moest verbeelden en het nog maar 25 km naar Hilversum was. In deze Proosdijkoerier vertelt Piet van Buul het verhaal over de wegbeheerder Niek Gomes en zijn bemoeienissen met deze belangrijke verkeersader in onze gemeente. Verder in deze Proosdijkoerier verhalen van Joop Frankenhuisen, over de familie Querner. Eerder dit jaar kregen we inzage in diverse persoonlijke archiefstukken van de familie. Fred de Wit vertelt over Hotel Linders en drankenhandel de Zwart en Stef Veerhuis schrijft over een ingezonden brief aan de gemeenteraad van Mijdrecht. Fons Compier vervolgt zijn verhaal over Nesslersluis en we gaan in gedachten terug naar 1841 en wandelen dan op aangeven van Fred de Wit mee met Pieter Harmen Witkamp. Bob Bouwhuis ging in

gesprek met Maarten Kentgens en diverse aankondigingen en ons verenigingsnieuws completeren deze rijk gevarieerde editie van ons kwartaalblad. We wensen u weer veel leesplezier.

U mist nieuws

Met enige regelmaat geven we een digitale nieuwsbrief uit. Elke maand proberen we u via dit bulletin op de hoogte te stellen van de laatste nieuwtjes aangaande onze vereniging en de regionale historie.

Ontvangt u deze nieuwsbrief nog niet? Jammer, want de laatste actualiteiten en nieuwtjes plaatsen we niet meer in de Proosdijkoerier.

Dus wilt u - net als ruim vijfhonderd andere betrokkenen - toch goed op de hoogte blijven? Meld u dan eenvoudig aan door uw naam en e-mailadres in te vullen op de homepage van de website van de historische vereniging. U ontvangt dan ook regelmatig de nieuwsbrief.

Bezoek ook onze website: www.proosdijlanden.nl

In deze Proosdijkoerier

3	Gedeelde herinneringen	24	De kantonnier als wegbeheerder
4	Wij onderwijzers zijn het koekje bij de thee	28	Heeft u ze nog? Die oude klassenfoto's?
9	Hotel Linders	30	Oproep voor vrijwilligers
10	Surfen op het web [18]	31	Oude Glorie herleeft
12	Ingezonden	32	Tot op de bodem uitgezocht [1]
15	De Nesslersluis, een 'klinkend' resultaat [3]	34	Lezing en vergadering
20	Een wandeling met Pieter Harmen Witkamp in 1841	35	Nieuwe leden - Colofon
22	De droom van Maarten Kentgens		

Gedeelde herinneringen

Geschiedenis staat voor herinnering. Gedeelde herinneringen koppel ik graag aan de term nostalgie. Binnen de historische vereniging is de regionale historie het belangrijkste aandachtsgebied. Ons kwartaalblad De Proosdijkoerier geeft elke keer een schat aan informatie, waar ons lezerspubliek met veel plezier kennis

van neemt. Dank u wel voor de vele positieve reacties hierop, maar ook voor de tips die we af en toe eens krijgen. Het is goed om te weten hoe het werk van onze schrijvers gewaardeerd wordt.

Nostalgie

Het delen van herinneringen gaat natuurlijk via ons kwartaalblad. Via de verhalen, die we doorvertellen, maar ook via de foto's die we daar bij kunnen plaatsen. Het samen bekijken van foto's van vroeger levert enorm veel plezier op. We merken dat bij onze promotiekraam; we merken dat op de foto-avonden, die we in de diverse kernen georganiseerd hebben. Het samen delen van wat ooit geweest is, roept bij menigeen warme herinneringen op.

Kaai

Voor uw voorzitter betreft dat ook een hele reeks van zaken. Nostalgiegevoelens worden bij mij opgeroepen door de aanblik van onze Vinkeveense plassen. Als klein jongetje ben ik op en bij het water opgegroeid. Opa Schockman aan de Groenlandsekade was begin vorige eeuw een hard werkende veenarbeider, die elke morgen met zijn roeibootje erop uit trok om wat brood op de plank te verdienen.

Vader Gerrit (zie bijgaande foto uit 1964) heeft me de liefde voor het water, de rust en de schoonheid van onze omgeving vervolgens uitstekend meegegeven. Hoeveel uren we samen op de plassen hebben doorgebracht is

LIEFDE VOOR HET WATER, DE RUST EN

DE SCHOONHEID VAN ONZE OMGEVING

niet meer na te gaan, maar het waren er vele en die waren zeker zeer waardevol.

Korfbal

Eerder bent u deelgenoot geworden van mijn onbeperkte liefde voor de korfbalsport. In onze drang naar nostalgie, onze voorliefde voor geschiedenis en het terugdenken aan wat waardevol geweest is omarmen we onze culturele voorliefde, onze gezamenlijke gewoontes, onze saamhorigheid en medemens zijn. Het horen bij een groep is hierbij het fundament van onze zelfverwerkelijking. Dat kan een sportvereniging zijn, maar natuurlijk ook een ander-soortige club, een zangkoor, een hobbyclub of wijkvereniging.

Dorp

Onze vereniging is gebaseerd op onze gezamenlijke interesse in het verleden van onze omgeving. We wonen in een dorp, we zien de contouren van 'vroeger' nog regelmatig terug. Oude boerderijen doen herinneringen herleven, de bebouwing, de straten en het verkeer zijn hierbij aanknopingspunten. Maar ook muziek, de tv, het werk en de kerk vormen onderdelen van ons collectieve geheugen. Mijdrecht, Wilnis, Vinkeveen en de andere, kleinere woonkernen geven de meeste van onze leden de nostalgie, die

de basis is van het genieten van de foto's van vroeger of van de inhoud van onze Proosdijkoerier. Onze gezamenlijke herinneringen aan suddervlees, elektrische spulletjes, jeugdcultuur, verzuiling, opkomst van verkeer en computers bieden ons vele momenten van nostalgisch zwijmelgenot.

Zwijmelgenot, een prachtig woord, een mooie beleving die we u ook bij deze Proosdijkoerier weer van

harte toewensen. Zwijmel terug naar vroeger met de meegeleverde foto's en schroom niet om deel te nemen aan de diverse activiteiten, ook rond ons jubileum, die in 2014 weer door de historische vereniging georganiseerd worden. En: zeg dit vooral voort!

Wij onderwijzers zijn het koekje bij de thee

In het maartnummer 2001 besteedde ik aandacht aan het leven van Klaas Querner. Een doortastende, rechtzinnige maar ook koppige man die bijna 30 jaar lang zijn stempel wist te drukken op de Openbare school aan de Kerkstraat in Mijdrecht, op de zangvereniging Zang en Vriendschap, op VIOS en op de Nutsspaarbank. Onlangs ontvingen wij twee zware albums. Het ene waarin een groot aantal veelal ongedateerde familiefoto's. In het andere beschrijft kleinzoon Klaas Dokkum in 1984 zijn jeugd jaren in Mijdrecht, de liefderijke opvang door opa en oma Querner in Amsterdam, zijn omgang met de andere leden van de omvangrijke muzikale onderwijzersfamilie, zijn scholing in Rotterdam en zijn verdere levensloop. Hieronder een greep uit zijn eerste negen levensjaren in Mijdrecht.

Maar eerst een korte terugblik

In 1893 trouwt Klaas Querner (1866-1951) in Beemster met Doortje Roos (1869-1940). Het echtpaar krijgt vier kinderen. Daniël 1 (1892-1897), Pietertje (1894-1983), Daniël 2 (1899-1985) en Ans (1902-1990). In 1919 trouwt Pietertje met Herman Dokkum (1894-1970) Uit dit huwelijk wordt in 1920 kleinzoon Klaas Dokkum geboren.

Na eerst ruim twee jaar in de Openbare school in De Hoef te hebben gewerkt wordt de vijfendertigjarige Klaas Querner in 1901 overgeplaatst naar Mijdrecht waar hij is benoemd tot hoofd van de openbare school aan de Kerkstraat. Hij treft daar zo'n 130 leerlingen, die hij samen met drie andere leerkrachten moet leren lezen en schrijven. Daarnaast wil hij proberen van de klompenschool een standenschool te maken.

Klaas Querner 1903. Links juf Kooij rechts meester Querner. Zo kleeadden onze overgrootouders toen hun kinderen.

DOOR DE VOORDEUR,
DRIE TREETJES OMHOOG
NAAR DE OPKAMER

Orde en regelmaat

Met vrouw en kinderen neemt hij zijn intrek in de onderwijzerswoning links naast de school. Het is een statig huis in een rechtzinnig dorp waar volgens kleinzoon Klaas het Oude Testament een bekend boek is. Vanuit een van de kamers kan hij nog net het haantje op de toren van de kerk zien. Door de voordeur, drie treetjes omhoog naar de opkamer. Dan een platform op, van waar zicht op het huis van buurman Van der Zou, eerder woonde daar veldwachter De Nooijer. Tussen huis en school een grindpad. Op die school stond opa Querner als meester voor de klas.

Opa heeft met veel regels te maken om de orde te handhaven. Het begint al met het binnengaan van de school. Netjes twee aan twee, de jongens voorop, daarachter de meisjes. Ook het binnenkomen en verlaten van de klas gebeurt ordelijk, net zoals het doorgeven van boeken en schriften. Geen gooien en smijten. Opa heeft de gewoonte de kinderen langs de koekjesfabriek van Doesburg te begeleiden tot aan de Dorpsstraat. Iedere maandag worden de inktpotten bijgevuld en gecontroleerd of de punten van de griffels en of de sponzendoos schoon genoeg zijn. Griffel en lei worden, ondanks de opkomst van de kroontjespen, nog steeds gebruikt om schrijven te leren. Zo'n sponzendoos bestaat uit twee delen. In het ene deel een

sponsje, in het andere deel een zeempje. Het nare is dat sommige kinderen onder de natte spons een bruine boon laten ontkiemen, die dan gaat stinken en daarom verboden is. Verder moeten alle kinderen schone handen en nagels hebben. Zomaar even naar achteren gaan om het toilet te bezoeken is er niet bij. Eerst je vinger opsteken. Voor vragen één vinger omhoog, moet je naar achteren dan twee vingers opsteken. De kinderen zitten netjes rechtop met de

armen over elkaar. Wie graag aandacht wil gaat extra mooi zitten, de armen keurig over elkaar en de rug zo ver mogelijk naar achteren tegen de rugleuning. Het is altijd stil in de klas. Praten tijdens de les is er niet bij. Opa is een autoriteit die door de kinderen met U wordt aangesproken en de handen vol heeft aan zijn klas met soms wel 40 kinderen. Om de orde te handhaven wordt er in geval van ondeugend gedrag gestraft. Dit kan variëren van strafregels schrijven, in de hoek of op de gang staan of de les overschrijven. Hoewel het lichamelijk straffen bij wet verboden is, wordt er soms nog wel eens een tik uitgedeeld of stiekem geknepen. De schooltijden zijn van 9.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.00 uur. Op woensdagmiddag is er geen school, op zaterdagochtend wel.

In 1912 probeert hij er een vierde leerkracht bij te krijgen, maar dat lukt niet. B&W wijzen naar de onderwijswet die voor lager onderwijs de volgende klassengrootte voorschrijft:

voor 1 - 40 leerlingen:
één hoofd der school
voor 41 - 90 leerlingen:
één hoofd der school en één onderwijzer
voor 91 - 144 leerlingen:
één hoofd der school en twee onderwijzers
voor 145 - 190 leerlingen:
één hoofd der school en drie onderwijzers
voor 200 - 254 leerlingen:
één hoofd der school en vier onderwijzers

Vader Herman

In oktober 1913 slaagt Herman Gerrit Dokkum voor het onderwijzersexamen lager onderwijs. Op 27 april 1914 wordt hij benoemd tot tijdelijk onderwijzer aan de Openbare lagere school te Mijdrecht waar hij te maken krijgt met Klaas Querner. Herman is in Baambrugge op-

gegroeid in een gezin met tien kinderen, waar zijn vader door inkomsten uit muziek, zoals het dirigeren van vijf harmonie- en fanfarekorpsen, orgelles geven en bespelen van het kerkorgel, probeert de magen te vullen. Prettige bijkomstigheid is dat Herman tijdens de mobilisatie, waar hij naast sergeant ook kantinebeheerder is in fort Abcoude, aan de inkomsten thuis kan meewerken. Zijn wedde wordt namelijk normaal doorbetaald. "Je kunt dan

stellen dat er al vroeg re-
venuen waren van het ze-
genrijke werk van het
hoofd der school in Baam-
brugge, de heer F. Le-
grom", schrijft kleinzoon
Klaas. Hij is het die mijn
vader heeft voorbereid op

de onderwijzeropleiding aan de normaalschool in Maars-
sen. Elke dag op de fiets naar Loenersloot en dan dat
lange stuk in weer en wind langs het Merwedekanaal.

In die tijd is opleiding tot onderwijzer de kans om ho-
gerop te komen. Het betekent wel twee jaar achter in de
klas zitten om bijgewerkt te worden en de meester hel-
pen. Dit alles als voorbereiding op de kweekschool. Maar
het risico om na de kweek op een klompenschool te-
recht te komen is op het platteland erg groot. Daar krijg
je dan een jaarwedde die veel lager ligt dan in de stad.
Gelukkig heeft opa altijd de intentie gehad van zijn
school een standenschool te maken. In augustus 1920
slaagt Herman Dokkum voor het examen hoofdonder-
wijzer lager onderwijs. In augustus 1927 krijgt hij zelfs de
bevoegdheid les te geven in de Franse taal.

Moeder Pietertje

De opvoeding van moeder is er een die hoort bij
meisjes van zekere stand. Kunst, inclusief handwerken
en muziek. Veel muziek. Eerst bewaarschooljuffrouw, uit-
eindelijk hoofd van de kleuterschool in Woerden. Op 18
februari 1915 neemt vader Herman zijn intrek bij de fa-
milie Querner. Hij ziet daar zoon Daniël en twee pittige
dochters. Het is Pietertje die naar hem opkijkt, maar
vooral bewondering toont voor zijn buitenmodel uniform
dat in die dagen op straat zo opvalt. In 1919 trouwen ze.
Jaren later zou zij zich laten ontvallen dat ze hem het
zoenen heeft moeten leren, want dat zat er bij onderwij-
zers niet zo in. Net zoals praten over vrijen, dat kwam pas
jaren later. Van veel invloed is geweest dat zij in Woerden
had ervaren dat kinderen op een standenschool beter
presteren dan vergelijkbare kinderen op een klompen-
school en dat gegeven heeft zij op haar man weten over
te brengen.

IN DIE TIJD IS

DE OPLEIDING TOT ONDERWIJZER

DÈ KANS OM HOGEROP TE KOMEN.

Mijdrecht dorp rondom Hervormde kerk

In de jaren twintig van de vorige eeuw behoorde een onderwijzer tot de goeude stand. Dat gold ook voor de jonge huisarts die moeder hielp bij mijn geboorte: dokter Baart de la Faille. Zijn vrouw heette Van Foreest, een bekende naam in Nederland, maar in het dorp gekoppeld aan de auto van de dokter. Moeder maakte zich daar niet zo druk over. Voor haar was zij gewoon Lien. Het café van Borst aan de Dorpsstraat was de pleisterplaats waar 's zondags boeren op weg naar de kerk hun paarden stalden en hun gerij parkeerden. "Bepalend voor de sfeer van Mijdrecht was dat je het café niet hoefde te betreden om even een flesje anisette voor een verjaardag te halen. Achter de tap en de rug van de kastelein was een klaptafel en het was daar dat het bestelde werd geleverd. Er was geen contact met wat zich in het café afspeelde, het biljart bleek een ver verwijderd gehouden zondig spel."

Mijdrecht is het dorp rond de Hervormde kerk en klokgelui moet kerkgangers trekken. Dat gelui verschilt in toon. Bij begrafenissen klinkt het anders dan bij kerkdiensten. Aan de stichting van gebouw Irene heeft de streng in de leer opgevoede Klaas Dokkum een stuitende herinnering. Het gebouw moest komen op de plek van een put waarin beenderen werden gestort als er op het kerkhof graven werden geruimd. Hij zag daar mannen bezig met het opscheppen van schedels alvorens de muur rond de put kon worden gesloopt. Een beeld dat hij nooit is vergeten. Muziek was voor Klaas de enige taal zonder dubbele bodem in die zin dat er geen hoorbaar bedrog mee valt te bedrijven. Aan de andere kant zat hij er op godsdienstig gebied ook wel eens naast. Ooit meende hij dat Amen in de bijbel "ik dank u wel" betekende. Gelach in de klas maakte hem duidelijk dat ie fout zat.

Een kachel als huldeblijk

In januari 1921 verhuist de familie Dokkum naar Moerdijk. Vader Herman wil hogerop en kan daar hoofd van de Openbare lagere school worden. Meester W.D. Vaags volgt hem op. Maar het loopt in Moerdijk niet zoals het lopen moet. Twee jaar later wordt duidelijk dat het met opa niet goed gaat. Zijn gehoor loopt achteruit en zijn klas maakt daar steeds meer gebruik van. Er zit niets anders op dan Herman terug te halen en maatregelen te treffen mocht opa ontslag krijgen. Een van die maatregelen is zorgen voor een andere woning, want op termijn zal hij de onderwijzerswoning moeten verlaten. Het wordt een riant nieuw huis dat in

Huis Querner 1923.

Links vader Dokkum met Klaas op de vliegende hollander.

1923 voor 1200 gulden aan de Stationsweg wordt gebouwd. (zie foto) In 1940, wanneer oma komt te overlijden, staat het voor 4000 gulden in de akte van boedelscheiding.

Op 1 juli 1923 viert Klaas Querner zijn zilveren jubileum als onderwijzer. B&W hadden dat zien aankomen en de gemeente raad gevraagd in te stemmen met een huldeblijk. Vijftig gulden voor bewezen diensten zien ze wel zitten. Als Querner dit te horen krijgt verzoekt hij het huldeblijk om te zetten in een kachel om daarmee de voorkamer van zijn nieuw gebouwde woning te kunnen verwarmen. Op 14 oktober 1923 volgt eervol ontslag. Na een diensttijd van meer dan 35 jaren krijgt hij vanaf 1 januari 1924 een riant ambtenaarspensioen van 2821 gulden. Op 1 januari 1924 volgt schoonzoon Herman Gerrit Dokkum hem op als schoolhoofd.

TWEE JAAR LATER

WORDT DUIDELIJK

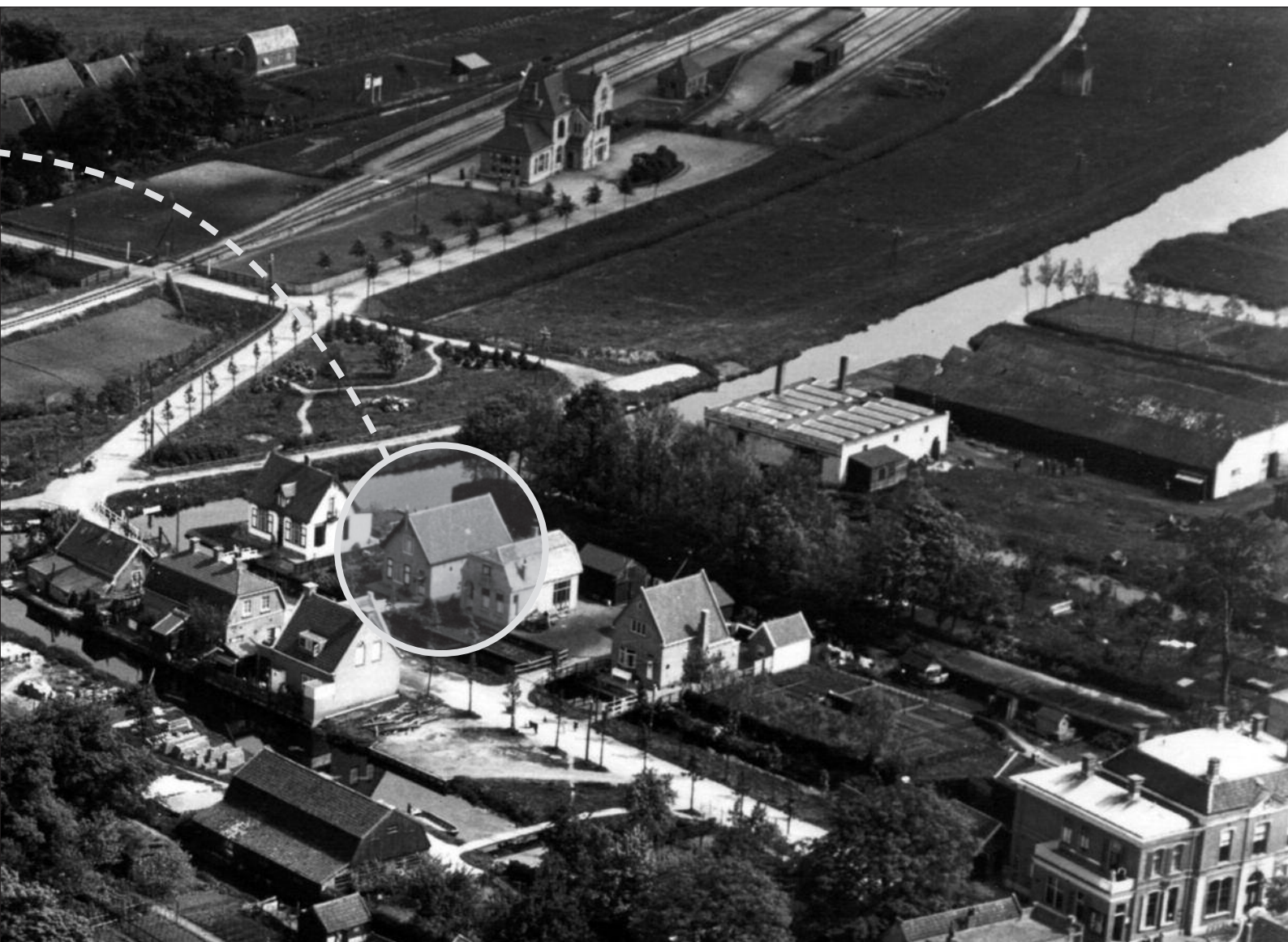
DAT HET MET OPA

NIET GOED GAAT.

De kinderen zijn haar alles

Eind 1923 verhuist de familie Querner naar de Stationsweg. Ze blijven daar tot oma in 1927 plotseling besluit het nieuwe huis om te ruilen voor een huurwoning in Amsterdam. Daar woont dochter Ans (tante Antje), die aan een nieraandoening lijdt en alsmear zieker wordt. De dreun, veroorzaakt door het plotselinge verlies van haar eerste kind Daniël, die door een medische misser op zesjarige leeftijd overleed, is bij oma nog steeds niet uitgewerkt. Kost wat kost wil zij haar kinderen blijven verzorgen.

In oktober 1927 verhuizen opa en oma naar Amsterdam. Het gezin Dokkum trekt in de nieuwe woning. Klaas zit

Luchtfoto stationsweg 1923. Huis Querner is het tweede huis links voor de bommenrij. De brandweergarage aan de overkant is er nog niet. De weg naar het station is duidelijk zichtbaar.

dan in de tweede klas waar hij nog steeds te maken heeft met de lei en een stinkende sponzendoos. Afsproken wordt dat hij de weekeinden gaat doorbrengen bij opa en oma. Uitvoering beschrijft hij zijn belevenissen in de hoofdstad. Elke zaterdag om 13.00 uur met de meisjes van de Lindeboom in de trein naar Amsterdam. De eerste keer met als begeleider mijnheer Roelofs van de secretarie. Die zat als jongeman tussen een stel lieverdjes en speelde het spel 'hoe duw ik die knul van de bank af'. Heel erotisch allemaal. De treinreis duurde 43 minuten. Bij elke onbewaakte overweg liet de locomotiefbestuurder trouw de bel rinkelen. Terug naar Mijdrecht eerst met de tram naar het Willemsparkstation, later Haarlemmermeerstation. In een zogenaamde eenmanswagen. Dus geen conducteur. Naast de chauffeur een wonderlijk iets dat verlicht was. Een geldbakje. Met licht aan kon chauffeur zien wat je betaalde. Was dat goed, dan liet hij het geld in een bak vallen, dan een ting en doorrijden maar. Een spelletje dat zich elke halte herhaalde.

Dorpskul aan de Stationsweg

In de achterkamer van de nieuwe woning slaapt Klaas. Lieflijk klokgelui is er niet meer bij. Alleen het naargeestig geluid van de motor van het beurtschip van buurman Klinkenberg en het lawaai van de kurksteenfabriek aan de overkant van de vaarsloot. Geen idee wat ze daar maken. Zijn het nou stenen of kurken. Ook de hoge bommen tussen de fabriek en het huis zijn niet bepaald rustig. Aan de overkant ziet hij de brandweergarage bouwen, die het brandwachthuisje aan de Dorpsstraat moet vervangen. Dankzij de glazen deuren kan hij precies zien hoe het er binnen uitziet en wat er allemaal gebeurt. Zijn speelkameraadje heet Marietje van Gulik. Zij woont in het huis rechts naast die garage. Daarnaast staat het gebouw van het Groene Kruis waar heer Batelaan de scepter zwaait. Aan het eind van de weg het huisje van vrouw Steffens, brugwachter bij de draaibrug over de Achtervaart. Volgens dorpskul zou vrouw Steffens heksery drijven. Moeder ziet het anders. Vrouw Steffens zou jongetjes

zoals ik lokken met snoepjes, want er was sprake van dat zij ‘gelegenheid zou geven’. In die jaren was dat in Mijdrecht een doodzonde en dus bron voor roddels.

Op een keer ziet hij een platte schuit de opgedraaide brug passeren en de schippersvrouw met opgestoken haar boven het roefje uitsteken. Jaren later zou hij begrijpen waarom. Een schippersvrouw kan in zo’n klein roefje toch niet meer aan haar haar doen dan opsteken. Marietje en hij speelden vaak op het station en klauterden dan in het remmershuisje van een of andere wagon. Maar regelmatig moesten ze terugkluateren als bleek dat een passant het huisje als wc had gebruikt. Een ander voorval betrof hun zakelijkheid. Zo ontdekte Marietje dat er uit de tuin aan de Stationsweg wel wat te verkopen viel. Maar achter de school in de Kerkstraat lag ook een tuin en daar stond selderij. Het gevolg was een mare die door het dorp ging. Klaas Dokkum had venten met selderij bedacht.

Naar Rotterdam

In 1929 verhuist de familie Dokkum naar Rotterdam, naar een echte standenschool. Van een voornaam schoolhuis naar een huis waar de familie zich moet aanpassen aan de hebbelikheden van omwonenden. De manier waarop mijn ouders Mijdrecht betrekkelijk gauw de rug toekeerden zegt iets over de hatelijke tegenwerking die het werk van mijn vader ondervond van mensen door mijn moeder verachtelijk aangeduid als de ‘dolerenden’. Als hoofd van een Openbare school kon je nog zo je best doen maar “Gods onmisbare zegen zat er doodgewoon niet bij”. Dat zeiden ze destijds ook bij de reformatie. Bij mijn vader zat ‘tegen de stroom oproeien’ er niet bij. Hij keek uit naar het geven van onderwijs op een ander niveau dan de school met de klompenhokjes in de gang.

Op 6 maart 1930 wordt Klaas Querner nog even benoemd tot hoofdonderwijzer in verband met ziekte van de heer Vaags. In september 1947 wordt de Openbare school aan de Kerkstraat omgebouwd tot Hervormde school. De heer Vaags vraagt daarop ontslag. In januari 1952 worden schoolgebouw en onderwijzerswoning verkocht.

Einde standenschool

Eind 1936 is het afgelopen in Rotterdam. De standenschool wordt vanwege intern gedoe opgeheven. Er komt ander onderwijs. De leerkrachten kunnen opnieuw solliciteren maar Herman Dokkum weigert dat. Hij wil niet meedoen aan de hetze rond het alom gevreesde, rechtzinnige

en strenge hoofd der school en gaan dienen onder een opvolger die hij niet mag. Klaas herinnert zich dat zijn vader al eerder was gewaarschuwd. “Oppassen, wij onderwijzers zijn het koekje bij de thee”. Ouders van leerlingen op een standenschool zijn geen doorsnede van de bevolking. Hun moeders gebruiken veel tijd om met elkaar thee te drinken en dan steevast te praten over de kinderen op school en ... de onderwijzers!

MARIETJE EN HIJ SPEELDEN VAAK OP HET STATION....

Op 10 maart 1989 krijgt Klaas Daniel Dokkum een herseninfarct en overlijdt. Hij werd 68 jaar oud. Hieronder zijn herinneringen aan Mijdrecht in 1966 geschreven in gedichtvorm.

*Toren, dikwijls nog hoor ik
's avonds in stilte op bed
nog de klank in mijn oren
lijkt wel voor altijd daarin gezet
't is je de klok die er luidde
's zondags en ook in de rouw
Altijd even rustgevend
of je waarschuwen wou*

*Mijdrecht in dat straatje
Naast die grote fabriek
Walmden zoete geuren rond
Ik en vond het er magnifiek
Lorries vol met blikken
Meisjes in het wit
Zo is het dat de Kerkstraat
In het gebeugen zit*

*Mijdrecht, help je me denken
Aan dat wat jij voor mij was
Vriend'lijk rijst de torenspits
Boven 't hoge boomtgewas
Spiegelt in het water
Van de rustige vaart
Mijdrecht, dat is je charme
En de aandacht steeds waard*

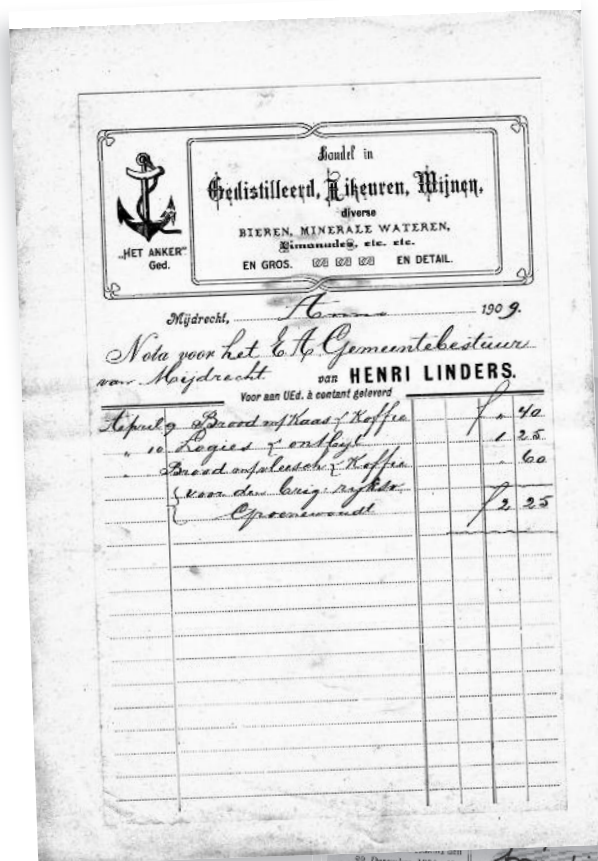
*Alles heet ver verleden
Maar het leeft nog voort
Dat daar waren twee mensen
Aan wie dit al heeft behoord
Zij waren de bron van bezieling
Ik van dit grote festijn
Klinkt wel wat vreemd nu
Moet toch werkelijk zo zijn.*

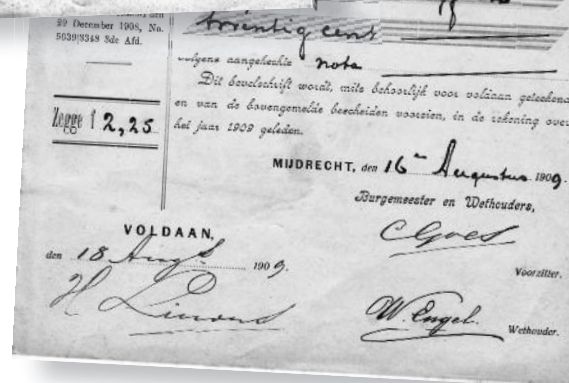
Hotel Linders

In Mijdrecht is vlak bij de Kerkvaart een kleine straat met de naam Uitspanning. Het is een straat met slechts enkele woningen en alleen maar te bereiken via Hofland, een weg die al eeuwen oud is. De naam Uitspanning is niet zomaar gekozen en daarom moeten we even terug gaan naar het begin van de vorige eeuw.

Op Hofland, waar thans de toegang naar de straat Uitspanning is, heeft vroeger hotel Linders gestaan. We leefden toen nog in de tijd van de koetsen en daarom was het mogelijk om bij dit hotel de paarden uit te spannen en tot rust te laten komen. Bij dit hotel hing ook een uithangbord waar het woord uitspanning op stond. Behalve het hotel had eigenaar Henri Linders ook nog een groothandel in bier, wijn, likeuren en limonades. In de crisisjaren van de vorige eeuw is het bedrijf echter failliet gegaan. Teruggaande naar 9 april 1909 zien we op de afgebeelde nota dat het gemeentebestuur bezoek heeft gehad van de brigadier rijksveldwachter Groenewoudt die in het hotel ontbeten en overnacht heeft. Op 16 augustus werd het bevelschrift van betaling uitbetaald aan Linders, die het bedrag zelf heeft opgehaald in het gemeentehuis. Het bevelschrift werd uitbetaald door de loco burgemeester C. Goes en wethouder W. Engel. Bij hotel Meesters betalen we tegenwoordig voor een overnachting en ontbijt iets meer.

Nota uit 1909 van
Hotel Linders

Drankenhandel de Zwart

- 1927** De firma Linders ging failliet en zijn knecht Bertus de Zwart had geen werk meer maar met de kennis die hij bij Linders had opgedaan begon hij een drankenhandel achter het woonhuis van zijn ouders in Wilnis - Herenweg 191.
- 1939** Hij trouwde met Greet Koot. Haar vader had een café op de plek waar nu de drankenwinkel van de firma de Zwart gevestigd is - Herenweg 35.
- 1950** Met de drankenhandel ging het goed en er werd achter het café een kleine fabriek voor de productie van gedistilleerd en likeuren gebouwd. Dit was voor de aannemer Cor Voorbij, de oprichter van Voorbij Beton, zijn eerste klus. Drankenwinkel, café en gezin werd op den duur te zwaar en daarom werd besloten om met het café te stoppen.

- 1960** Er kwam een einde aan het maken van gedistilleerd en dranken in verband met nieuwe voorschriften van het bedrijf. Wel mocht men limonadesiroop en gazeuses blijven produceren.
- 1969** De zonen Martien en Hans werden medefirmanten en twee jaar later werd een nieuwe winkel gebouwd met een kantoor en bovenwoonhuis.
- 1979** De zaak moest weer verder worden uitgebreid voor de opslag van wijnen en de limonades.
- 2007** De slijterij en de wijnhandel eindigde op de 3e plaats als de beste slijterij/wijnhandel van Nederland.
- 2008** Martien en Hans trokken zich terug uit de zaak en eindigden de productie van de limonades. Een andere firma nam de winkel over en dit eindigde in een faillissement.
- 2012** De 3e generatie van de familie de Zwart herstorte het bedrijf, nu met een uitbreiding van delicatessen.

Herinneringen

Martien de Zwart heeft nog mooie herinneringen aan vroeger. Als de oudere kinderen van school kwamen moesten zij allerlei karweitjes in de zaak doen zoals het mengen van dranken. Door het inhaleren van de alcohol-damp vielen zij daarbij wel eens in slaap.

In het café werden regelmatig bruiloften gevierd en dat gaf nog al eens problemen met de toenmalige pastoor

van de Pavert want op vrijdag mochten katholieken geen vlees eten. Dat gold dus niet voor andersdenkenden en er moest telkens dispensatie gevraagd worden aan de pastoor. Dit werd dan wel gegeven maar wel onder de voorwaarde dat het gezin de Zwart niet van het opgediende vlees zou eten en dat de dispensatie alleen gold voor het niet-katholieke bruidspaar en hun niet-katholieke gasten.

door Jaap Meulstee en Stef Veerhuis

Surfen op het web [18]

Het wereldwijde web is een onuitputtelijke bron van informatie. In ons kwartaalblad wijzen we met regelmaat op mogelijk interessante sites voor geschiedenisliedhebbers. Deze keer weer een hele reeks met tips voor websites met familieberichten, rouwadvertenties en bidprentjes.

Familieberichten

De eerste site die we hierbij noemen is de site *'familieberichtenopinternet.nl'*. Het is misschien niet de meest vrolijke bezigheid, maar heel veel overlijdensberichten zijn op deze site via een speciaal zoekmenu op te sporen. Eenzelfde soort website is die van *'mensenling.nl'*, terwijl

ook op de site van *geneaservice.nl* een complete annonce-revue staat met ruim 600.000 berichten. In dezelfde sfeer is makkelijk toegankelijk de site *'online-familieberichten.nl'*: een verzameling van enkele honderduizenden berichten, bereikbaar via een snel te navigeren namen-index.

Recente overlijdensberichten zijn ook terug te vinden op *'detijding.nl'*. Hierop de toelichting: "Voorheen was men voornamelijk afhankelijk van dag- en weekbladen om, mid-

dels overlijdensadvertenties bij de familieberichten, kennis te nemen van het overlijden van personen. Steeds minder mensen hebben echter een abonnement op een krant, terwijl steeds meer mensen toegang tot het internet hebben.

Het doel van *deTijding.nl* is via overlijdensberichten op het internet de bezoeker te informeren over het overlijden van personen."

En als u dan nog altijd niet uitgezocht bent of nog niet gevonden hebt wat u zoekt; kijk dan nog eens op *'zoeken.nl'* in het deelmenu overlijdensadvertenties. Daar treft u een nieuwe reeks van diverse zoektips voor dit soort berichten.

De huidige tijd laat ook ruimte voor openbare, digitale condoleanceregisters. Op *'condolance.nl'* treft u een website, die hier volop ruimte voor biedt. Voor bekende en minder bekende personen is hier een extra condoleancemogelijkheid.

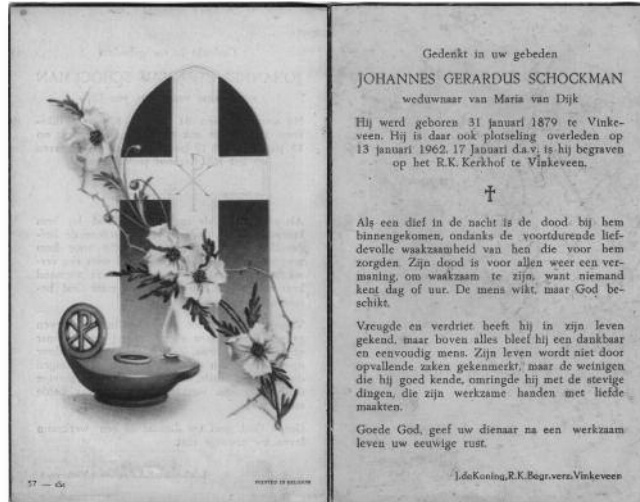
Eenzelfde doel streeft de website *'condolanceplaza'* na, terwijl de website *'archiver.rootsweb.ancestry.com'* een internationale ingang biedt naar dit soort gegevens.

Krantenarchieven

Een enorme schat aan digitale gegevens vindt u op de website van de Koninklijke Bibliotheek.

Op de deelsite *'kranten.kb.nl'* stonden Nederlandse dagbladen uit de zeventiende, achttiende, negentiende en twintigste eeuw. Online kunt u deze krantenartikelen, nieuwsberichten, advertenties en familieberichten nog altijd inzien. Ook kranten uit Nederlands-Indië, Suriname, de Antillen en de Verenigde Staten. Alsook een flink archief met kranten uit de Tweede Wereldoorlog.

De kranten van deze site zijn sinds kort beschikbaar op *'delpher.nl'*. In Delpher vindt u ruim een miljoen gedigitaliseerde Nederlandse boeken, kranten en tijdschriften. Hiermee is Delpher een goudmijn voor onderzoek en ontdekking.

Sinds begin 2014 is *kranten.kb.nl* opgehouden te bestaan en zijn de kranten alleen nog via Delpher beschikbaar. Neem daarom een kijkje op *www.delpher.nl* en zoek naast de kranten tegelijkertijd in een enorm aanbod van boeken en tijdschriften.

Ten slotte

Vanwege de beschikbare tekstruimte volstaan we hier met het slechts noemen van de startpagina 'bidprentjes'.

Een schier onuitputtelijke bron van nadere gegevens. Al vaker wezen we u op de website van het centraal bureau voor genealogie: *'cbg.nl'*. Net als de pagina's met 'online-begraafplaatsen' en *'graftombe.nl'* kunt u ook deze site gebruiken om familiegegevens na te vorsen.

WERKGROEP GENEALOGIE

IEDERE EERSTE MAANDAG

VAN DE MAAND

VANAF 19.30 UUR

DORPSHUIS DE BOEI VINKEVEEN

We wensen u daarbij weer veel succes. En mocht u hulp of ondersteuning wensen bij uw zoekexercities, schroom dan niet om op de eerste maandagavond van de maand aan te schuiven bij onze werkgroep genealogie in de oudheidkamer in het Dorpshuis van Vinkeveen.

Daar bent u vanaf 19.30 uur van harte welkom om al uw zoekvragen te stellen.

Ingezonden...

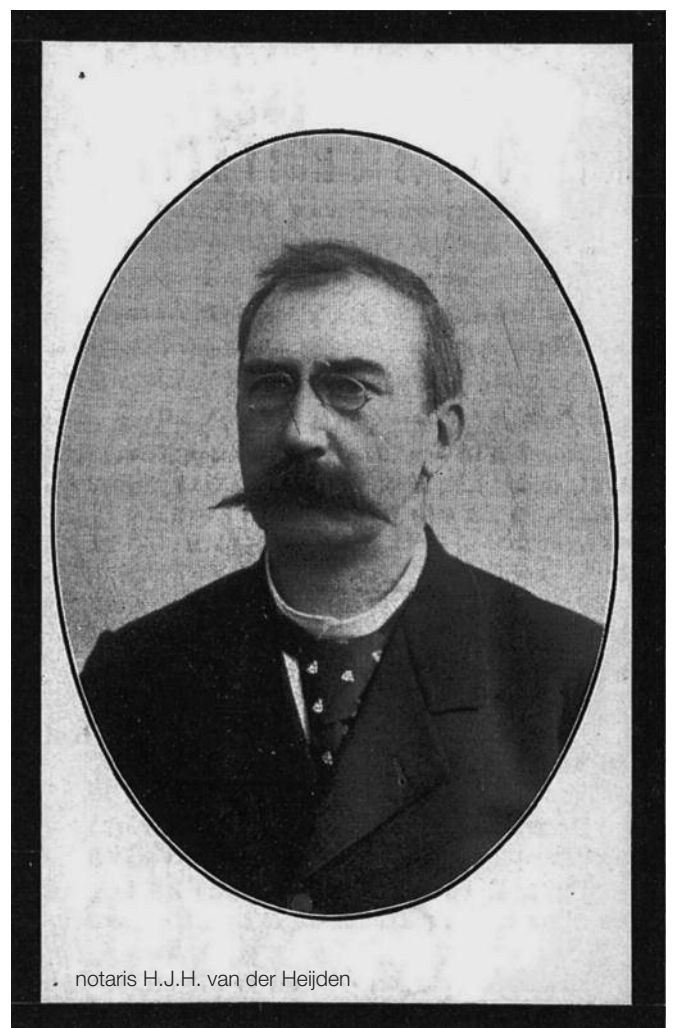
“Geeft met eerbied te kennen, Christiaan Kotting, Candidaat-notaris te Mijdrecht”, dat hij den 18en Juli dezes jaars werd verrast door eene “benoeming” van het College van Burgemeester en Wethouders dezer gemeente tot pomper no. 13, 2e ploeg bij de brandspuit no.1, dat die “benoeming” voor hem ondergeteekende inderdaad zeer vereerend is, omdat hij, voor zoover hij zich kan herinneren, “naar eene dergelijke betrekking niet heeft gesolliciteerd en ook niet van plan is om dat ooit te doen.”

Dit proza vormde het begin van een ingezonden brief, gericht aan de Raad van de gemeente Mijdrecht die op 8 augustus 1901, zeer wel mogelijk door scribe zelf bezorgd, een zachte landing zal hebben gemaakt op de gemeentelijke deurmat. Voordat ik de volledige inhoud aan het papier ga toevertrouwen, ben ik op zoek gegaan naar wie er schuil ging achter deze kortademige en bijziende stagiair. Christiaan Kotting - afkomstig uit Amsterdam - liet zich op 1 juni 1900 als kandidaat-notaris inschrijven in het bevolkingsregister van Mijdrecht. Hij was op 18 december 1871 in Beverwijk geboren als zoon van koopman Abraham Kotting en Christina Hendrika Gritters. Zijn taalgebruik had naast enig cynisme ook enige arrogantie en deed mij denken aan een jongeling, die zogenaamd goed terecht gekomen was en thuis nooit op een houtje had hoeven bijten. Onder de hoedende vleugels van notaris H.J.H. van der Heijden, die - zoals men dat uitdrukte - in de Dorpsstraat resideerde, was hij in de leer om zich het ambt van notaris eigen te kunnen maken. Zijn spuitgasnummer 13 zal hierbij geen rol hebben gespeeld en laat ik maar buiten beschouwing.

Na deze korte kennismaking, gaan we terug naar de kandidaat-notaris en zijn brief, die hij vervolgt met:
“...Dat ik in plaats van dankbaar die nieuwe betrekking te aanvaarden, gaarne de door voormeld College gedane benoeming zag vernietigen en daartoe de eer heeft de navolgende gronden aan Uw oordeel te onderwerpen:

1. *het groote belang van vele inwoners van Mijdrecht en ook van omliggende gemeenten met het oog op den ten kantore van notaris H.J.H. van der Heijden alhier (alwaar de ondergeteekende werkzaam is) berustende stukken en documenten, omdat voor hen wier stukken ten kantore van genoemde notaris berusten er te veel van afhangt indien niet naar behooren voor die stukken en documenten gezorgd wordt, hetgeen alleen kan geschieden door hen, die ten kantore voormeld werkzaam zijn.*

2. *dat ondergeteekende tot zijn leedwezen niet kan voldoen aan de eerste vereischte, die gevorderd wordt van ieder, die geroepen is om een brand te blusschen of althans daartoe mede te helpen n.l. door te zorgen binnen den kortst mogelijken tijd ter plaatse van het onheil tegenwoordig te zijn, omdat hij daartoe niet voldoende hard kan loopen ten gevolge van kortademigheid.*
3. *dat bij uitbreken van brand 's avonds - nog erger wanneer zulks het geval is nadat de lantaarns zijn uitgeblazen - de betrekking van ondergeteekende*

waartoe hij is benoemd, voor hem niet zonder gevaar is, omdat hij ten gevolge van bijziendheid 's avonds weinig of niet kan zien en dus veel kans heeft als dan in de eene of andere sloot terecht te komen alvorens op het terrein aanwezig te zijn.

4. dat kennelijk in Artikel 25 der Verordening regelend het Brandwezen, in de Gemeente Mijdrecht is vergeten op te nemen; "Zij die een beroep uitoefenen waardoor zij meermalen de gemeente verlaten" omdat in Artikel 31 dier Verordening gezegd wordt; "Als plaatsvervangers zijn NIET benoembaar personen ... die een beroep uitoefenen waardoor zij meermalen de gemeente verlaten. Waar dus eene dergelijke bepaling gemaakt wordt voor plaatsvervangers, dient toch in de eerste plaats diezelfde bepaling van toepassing te zijn op hen, die ten gevolge van loting tot het brandweer corps behooren, terwijl toch van ondergeteekende gezegd moet worden een beroep uit te oefenen waardoor hij meermalen de gemeente verlaat."

Of dit nu een zeer gegronde reden zou zijn geweest voor vrijstelling betwijfel ik, want na een brandmelding moest tenslotte iedere brandgast in gestrekte draf de strijd aangaan met heel veel meters slechte wegen en eenmaal de brandhaard bereikt, zal menigeen anderen daar hijgend tot steun zijn geweest.

De kortademigheid van deze spuitgast zal dus zeker niet zijn opgevallen. Bovendien telde zo'n eenheid voldoende 'Pompers' om alvast te kunnen beginnen, voor het geval dat hij wat later zou arriveren. Maar het zal je maar gebeuren, zoals dat in mei 1897 het geval was, dat je binnen één maand drie keer op moet komen draven. Want toen brandde eerst de bakkerij van Van Doesburg tot de grond toe af en een week later kraaide de rode haan bij bakker Lotzger. Toen niet lang daarna ook een woonhuis in vlammen opging, hield men zelfs rekening met een pyromaam.

Een ander aspect dat hij in zijn klaagzang buiten beschouwing liet, maar wel in zijn achterhoofd meegespeeld kon hebben, betrof het toelaggestelsel in artikel 22 van de Verordening op het Brandwezen.

Een Opperbrandmeester ontving een vaste jaarlijkse toelage van fl. 6,00 terwijl de beide Brandmeesters het met één gulden minder moesten doen. Verder kreeg iedereen

bij het uitrukken drie uren loon uitbetaald, máár alleen als de spuit in werking werd gebracht. De vergoeding voor de Pijphouders bedroeg 25 cent per uur terwijl hij het - net als de rest van de manschappen - met 20 cent moest doen. Een dergelijke fooi zal, rekening houdend met afkomst en milieu, in de ogen van deze Pomper, maar vooral als kandidaat notaris, zeker geen motiveerende prikkel zijn geweest om van tijd tot tijd zijn broze gezondheid daarvoor in de waagschaal te stellen. Een argument overigens dat jaren later in de praktijk werd getoetst en terug is te lezen in de Courant Nieuws van de Dag van 28 december 1916 (zie hierboven, Bron KB - Hist. kranten).

De artikelen waar deze Christiaan Kotting naar verwees, maakten deel uit van de "Verordening regelende het brandwezen in de Gemeente Mijdrecht". Deze werd op 2 maart 1900 door Burgemeester De Voogt uitgevaardigd en daarmee kwam de vorige editie dd, 15 mei 1853 te vervallen.

In dat twintig pagina's tellende boekwerkje werd in 58 artikelen de regelgeving weergegeven aangaande de maatschappelijke verplichtingen wat betreft het brandwezen in de gemeente Mijdrecht.

Deze kandidaat-notaris heeft destijds zijn aandacht enkel en alleen gericht op het vinden van een bijna onmogelijke ontsnappingsclausule. Het kan hem dus niet zijn ontgaan dat naast vrijwilligers, Burgemeester en Wet-houders gerechtigd waren door loting net zoveel mannelijke ingezetenen aan te wijzen als zij noodzakelijk

Ouderwetse handsput, omstreeks 1880

achten. In Artikel 25 werd niet alleen aangegeven dat leden van het gemeentebestuur en alle Rijks- en Gemeente ambtenaren vrijgesteld waren van brandweer-verplichtingen, maar ook degenen die na onderzoek door een geneesheer vanwege lichamelijke gebreken ongeschikt werden verklaard. Daarnaast bood artikel 31 hem ook enige perspectieven, zoals hij hierboven bij punt 4 memoreerde. Onbegrijpelijk dat hij de mogelijkheid om op zoek te gaan naar een geschikte plaatsvervanger onbenut liet. Was dat misschien beneden zijn waardigheid? Want de verplichte afkoopsom van fl. 5,00 kan toch geen probleem zijn geweest. In plaats daarvan ging hij betweteren over de inhoud, om vervolgens onvolledigheden aan de kaak te stellen en het verzoek te doen het reglement aan te passen. Mijn inziens, in dit tijdsbeeld, een complete misser, want op de inhoud van deze Verordening hadden Gemeentelijke en Provinciale overheden ongetwijfeld maandenlang uit-en-ter-na zitten 'kauwen'.

Pekkransdragers waren de voorlopers van de stormlantaarns en zijn bij brand ook hier gebruikt, om in de 'Pik'donkere nachten de spuit op het juiste pad te houden. Op een rond schaaltje lag een kransje van jute dat in pek was gedrenkt en eenmaal aangestoken gaf het een helder wit licht.

De kandidaat-notaris breide er vervolgens een eind aan met:

“Op grond van bovenstaande meent ondergetekende redenen te over te hebben, niet alleen voor nu maar voor het vervolg en dientengevolge ook voor het personeel werkzaam ten kantore van genoemde Notaris ten minste voor zoover die gronden niet uitsluitend voor ondergetekende alleen geldig kunnen zijn, om vrijgesteld te worden van de verplichting om deel uit te maken van de brandweer. Redenen waarom hij U verzoekt het U moge behagen de in het hoofd dezer bedoelde benoeming te vernietigen en hem ondergetekende zoolang hij ingezetene van Mijdrecht is, vrijstelling te willen verleen van de brandweer. Hetwelk doende etc.etc.”

In de eerstvolgende Raadsvergadering werden zijn bezwaren getoetst en deze vonden alleen een willig oor bij raadslid Janmaat. De voorzitter stelde de gemeenteraad voor om het eerdere oordeel van B en W over te nemen en om afwijzend te beschikken. Na stemming werd de opvatting van B en W door allen bekrachtigd. Omdat hem niets anders restte, zou Christiaan Kotting als Pomper nummer 13 dienstbaar blijven tot 30 juni 1902. Hij liet zich uitschrijven en keerde terug naar Amsterdam. Overigens zou deze verplichte dienstbaarheid gaan duren tot augustus 1924, omdat toen de Vrijwillige Brandweer in Mijdrecht werd opgericht. Nadien heeft men hem ongetwijfeld met enige regelmaat in het dorp zien flaneren. Want op 10 mei 1906 trad hij aldaar in het huwelijk met Adriana Jacoba van Wieringen, dochter van Klaas en Cornelia van Wieringen. Het jonge paar vestigde zich later in Oosterblokker, waar Christiaan Kotting het notarisambt vervulde.

Bronnen:

- *Bevolkingsregister*
- *DTB*
- *ingekomen stukken*
- *Suppletoir Archief Gemeente Mijdrecht*
- *Koninklijke Bibliotheek Historische Kranten*
- *Proosdijkoerier extra uitgave april 1977*

De Nesslersluis, een 'klinkend' resultaat [3]

In het vorige artikel over de Nesslersluis is reeds aangegeven, dat de sluis en de buurtschap vanaf de 17e eeuw overtuigend in aanmerking kwamen voor de kwalificatie 'Uithoek'. Een uithoek bovendien, waarover in archieven nauwelijks iets is opgenomen. "Waarom doe je dan toch een poging tot een artikelenreeks?!", kan dan een begrijpelijke opmerking zijn. Echter, voor die reeks bestaan meerdere redenen, waarvan er twee worden genoemd:

De Nesslersluis was het resultaat van de belangrijke en bizarre geschiedenis van het kanaal de Bijleveld en .... De Nesslersluis 'herbergde' in de negentiende eeuw letterlijk een tijdlang een (noem het maar) horeca-branch, waaraan menig naburige plaats niet kon tippen.

Piqueur Ernstein

Zoals reeds opgemerkt valt er in de archieven nauwelijks iets over de Nesslersluis en omgeving vóór 1900 terug te vinden. Het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen ('Breukelen') bezit kadastrale gegevens van rond 1823 en daarvan zal in de volgende Proosdijkoerier gretig gebruik worden gemaakt ten behoeve van een artikel over o.a. de molens in de zogenaamde Rietpolder. (deze polder staat aangegeven op de grote kaart, drie bladzijden hierna).

Het Utrechts Archief kent achttien uit 1788 daterende stukken betreffende bouw en verbouwing van het sluiswachtershuisje van Gerrit Jansen van Leeuwen aan de Nesslersluis. Uit dezelfde periode, 1788-1789, dateren twee stukken betreffende de verlening van toestemming door schout en gerecht van Waverveen aan Willem van Hoorn en Gerrit Jansen van Leeuwen, beiden wonende aan de Nesslersluis, om als herbergier te fungeren en sterke drank te verkopen, alsmede de latere intrekking van deze bevoegdheid aan Gerrit Jansen van Leeuwen.

Van Hoorn en Jansen van Leeuwen waren weliswaar de eerste (mij althans bekende) herbergiers aan de Nessler-

sluis, maar zeker niet de laatste. Deze buurtschap kende in de negentiende eeuw meerdere herbergen, toentertijd openbare gelegenheden, waarin ook openbare aangelegenheden plaatsvonden, zoals verkopeningen, verpachtingen, verhuur en aanbestedingen. De illustratie hieronder geeft niet alleen een indruk van zo'n openbare aangelegenheid, maar ook van de rijke diversiteit aan afval, waarmee toentertijd kaden werden onderhouden.

In de directe omgeving van de Nesslersluis was de uiterst moeizaam droogvallende Eerste bedijking der Mijdrechtse Droogmakerij gelegen. Dit project 'liep' van 1789 tot 1852 en onder andere de aan de Nesslersluis woonachtige piqueur F. Ernstein had rond 1820 een vaak in kranten genoemde rol bij de verhuur van de drooggevallen gedeelten van de droogmakerij. Rond 1820 kende 'piqueur' de betekenis van 'africhter van paarden' en/of het aansturen van jachthonden. Dit roept uiteraard de vraag op of er rond 1820 bij de Nesslersluis sprake zou zijn van de aanwezigheid van paardenstallen.

Kastelein Vroom

Over die aanwezigheid laat de volgende mededeling in de Opregte Haarlemsche Courant van 17 januari 1826 laat aan duidelijkheid niets te wensen over:

"Aan de Heeren Liefhebbers van de HARDDRAVERIJ

wordt bekend gemaakt, dat WILLEM VROOM, kastelein aan de Nesslersluis, op Donderdag den 19 januari 1826, des voormiddags ten 12 uren, met Arre Sleden, zal laten Draven om een uitmuntend fraai SCHILDERIJ voorstellende den Erfprins van het Koninkrijk

der Nederlanden voor Waterloo; de Winder kan, des verkiezende, f 60,- daarvoor weder bekomen - De Paarden welke mede zullen draven, moeten des morgens vóór 10 uren op de Stal van voorn. Kastelein bezorgd en van Zessen klaar zijn - De Stal zal voor 50 paarden in orde zijn. NB. Men zal zich van alle Ververschingen kunnen laten bedienen".

Dit krantenbericht noopt tot enige toelichting. De aanhef "Aan de Heeren Liefhebbers" spreekt boekdelen, ook over de positie van de vrouw anno 1830. Zoals bij alle evenementen toentertijd ging het hier om een exclusief hengstenbal⁽¹⁾. Vrouwen waren rond dat jaar en nog lang daarna bekend met haar geëigende plaats: "thuis bij het houtfornuis."⁽²⁾ Merkwaardig doet de spelling 'Koningrijk' aan. Deze was namelijk alleen van toepassing tijdens het bestaan gedurende 1806-1810 van het Koninkrijk Holland, met Lodewijk Napoleon als monarch. Deze spelling was in 1826, ten tijde van Koning Willem I, verouderd en ook wel ongewenst. De hier bedoelde erfprins was diens zoon, de latere Koning Willem II (Den Haag, 6.12.1792 - Tilburg, 17.3.1849). Aan hem is heel wat verf en doek besteed om zijn optreden in 1815 als legeraanvoerder te Waterloo vast te leggen. De door kastelein Vroom uitgeloopte hoofdprijs betrof slechts een van de talloze schilderijen uit die categorie, de ene nog heroïscher - en bloediger - van tafereel dan de andere. Het is aannemelijk, dat de harddraverij op het bevroren water van de "Waverveense Plassen" heeft plaatsgevonden en niet op besneeuwde vlakten van de Nessersluis: deze buurtschap wist zich in 1826 niet met dergelijke vlakten omringd.

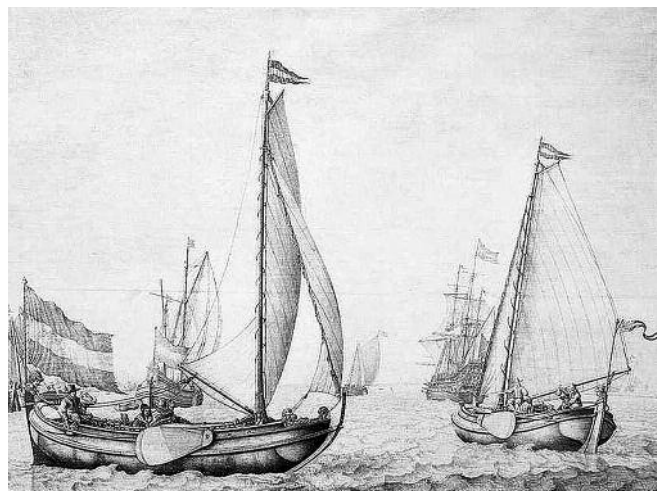
Onder andere de bladvullende illustratie twee bladzijden verderop, vormt daarvoor een indicatie. Ook een opmerkelijk element uit de mededeling: dat kastelein Willem Vroom de beschikking had over een stal voor vijftig paarden. Herbergen - Uitspanningen!- en paarden hadden twee eeuwen geleden veel met elkaar te maken. Uitspanningen waren veelal gevestigd op plaatsen waar menig reiziger langs kwam. De herbergiers c.q. kasteleins beschikten meestal over stallen voor de paarden van ruiters en (post)koetsen. De buurtschap Nessersluis was over land slechts bereikbaar via twee wegen. Deze kwamen qua situering overeen met de huidige Waverdijk en met de Veldweg. De Waverdijk kende toen geen zijwegen en werd ter hoogte van de Stokkelaarsbrug een doodlopende weg.

De illustratie op de vorige bladzijde vermeldt ook de aanbesteding van een brug over de Winkel. Pas door deze tweede brug bij de buurtschap Stokkelaarsbrug kreeg het verkeer vanaf de Nessersluis via de Waverdijk rond 1856 aansluiting op wegen naar Abcoude en Ouderkerk en dus ook naar Amsterdam. De kades van de Bijleveld vormden de wegverbinding tussen de Nessersluis en Waverveen. Deze verbinding wordt door L. van Ollefen genoemd in diens 'De Nederlandsche Stad- en Dorp-Beschrijver' van 1795. Hij beschrijft onder meer de reismogelijkheden vanaf de Nessersluis. Citaat: "Voords kan men dagelijks met den Uitboorn[sche, onder Amstel Nes[er, de Goud[sche, Leid[sche, Haag[scher, Woer-

den[sche en andere[schuiten naar die plaat[sen of met dezelve naar Am[ssterdam vi[se ver[sja vertrekken, mits men zig aan de meergenoemde Nes[er]luis vervoege, dat ¾ uur gaand van het dorp Waverveen ligt".

Dat zijn stal berekend was op vijftig paarden, zegt ook wel iets over de allure van het logement, dat kennelijk op een geschikte plek aan de Amstel was gelegen. Dat er aan die rivier ook minder succesrijke locaties waren, had hij enkele jaren eerder zelf ondervonden. Hij had namelijk in 1819 in De Nes voor f 800,- de herberg 'De Kemphaantjes' gekocht. Maar die zaak aan de overkant van de Amstel liep niet en in 1822 werd 'De Kemphaantjes' voor f 650,- aan een veehouder verkocht.⁽³⁾ "Einde van een herberg, begin van een boerenwoning" zou je kunnen veronderstellen. Deze f 650,- zegt wel iets over de hoogte van de alternatieve prijs van f 60,- voor de winnaar van de harddraverij: een prijs van negen procent van de waarde van een huis, valt in ieder geval niet te versmaden.

'Hardzeilpartij'

De Nessersluis presteerde in de negentiende eeuw niet alleen een uitzonderlijk winterevenement; de buurtschap kon - in 1847- ook bogen op een dito zomer-evenement: een zeilwedstrijd met boeiers, die het beschrijven waard is. Dat wordt gedaan door het letterlijk overnemen van "het Binnenlandsche berigt in de Nederlandsche Staatscourant van den 16den juni 1847".

Amsterdam, 14 juni. - Gisteren morgen heeft, bij gelegenheid van den verjaardag van Z.K.H. Prins Hendrik der Nederlanden, de aangekondigde hardzeilpartij, door heeren liefhebbers van de Amsteljagthaven, onder begunstiging van het schoonste weder, ook wat den wind betreft, plaats gehad. Nadat de boeijers reeds vroeg in den

morgen op bepaalde plaats waren aangekomen en zich naar het lot geplaatst hadden, begon door het geven van seinen, de wedstrijd omstreeks tien ure. Bij de eerste afdeeling, voor schepen van acht ton en hooger, waren 5 schepen ingeschreven; bij de tweede afdeeling, voor schepen van vijf tot acht ton, insgelijks vijf, en eindelijk bij de derde afdeeling, zijnde voor schepen beneden de vijf ton drie. Het was een schoon gezigt voor de op die plaats vereenigden, deze anders zoo stille plassen met zeilen als overdekt te zien, en die men, wegens de helderheid van de lucht, tot op verren afstand met het oog kon volgen: maar schooner nog was het, toen deze kort daarna terugkeerden en het schip naderden, dat als einddoel was uitgelegd en welks bemanning met een herhaald hurrah de winnende schepen begroette. Bij de eerste afdeeling is de prijs behaald door den boeijer van de heer Moolenpage, de premie door dien van den heer Siebelhoff; bij de tweede afdeeling de prijs door den heer Ketel, de premie door den heer van Niel, terwijl bij de derde afdeling de prijs door den heer Beekman en de premie door den heer Halling behaald is. Hierop begaven de boeijers zich naar den Nessersluis, waar de schepen, die prijs of premie hadden ontvangen, met vlaggen of wimpels versierd werden en daarop langzamerhand naar de Amstel-jagthaven terugstevenden. Het feest, op deze plassen gevierd, werd nu naar de jagthaven overgevoerd, waar talrijke schepen van alle soort het vrolijkste schouwspel opleverden. Muziek der schutterij aan de jagthaven bracht insgelijks veel tot het genoegelijke van den dag mede, die door een schitterend vuurwerk, waaronder een stuk met het devies: Hulde aan de Amstelhaven", bijzonder uitblonk, gesloten werd".

Tot zover het verslag uit de Nederlandsche staatscourant van 16 juni 1847. De op de vorige bladzijde afgebeelde illustratie van twee boeiers, waarschijnlijk op het IJ, is een tekening op olie paneel van Willem van de Velde (Leiden, circa 1611 - Greenwich, 13.12.1693). Hopelijk zien andere Proosdijkoerier-auteurs er een uitdaging in om ook beschrijvingen te publiceren van negentiende eeuwse evenementen te water, die in een jachthaven met vuurwerk werden besloten. Mijdrecht, vooral Wilnis en ook Vinkeveen hadden daar destijds in ieder geval wateroppervlak genoeg voor. Maar wellicht ontbrak het deze plaatsen aan voldoende goeude burgerij, die zich bijvoorbeeld een boeier permitteren kon, i.c. een kleinere platbodem, geschikt voor comfortabele zakenreizen e.d, en ook als speeljacht. Mede vanwege de vele gebogen delen was en is de boeier een duur schip. Het deelnemersveld zal dan ook hoofdzakelijk hebben bestaan uit lui met geld uit Amsterdam en niet te vergeten Amstelveen: tot 1896 behoorden de oude(re) zuidelijke delen

van het huidige Amsterdam nog tot Amstelveen. Van opmerkelijke oranjegezindheid getuigt de aanleiding tot de 'Hardzeilpartij' op zondag 13 juni 1847, namelijk de verjaardag van de derde zoon van toentertijd Koning Willem II der Nederlanden. In Amsterdam is de Prins Hendrikkade in 1879 vernoemd naar de hier bedoelde Prins Hendrik (13.6.1820 - 13.1.1879).

HARDZEIL-PARTIJ. DE WED. VROOH aan de **Nessersluis**, is van voornemen, om op Zaterdag den 5den Augustus, des middags ten 12 Ure op de **Waverveensche Plassen**, door **PLAISIERVAARTUIGEN**, in diverse Klassen verdeeld, eenige keurige Prijzen en Premien te laten verzeilen. Nadere bepalingen worden onmiddellijk en in gemeenschappelijk overleg met eenige Heeren Liefhebbers vastgesteld en zijn van heden af aan te vernemen aan het Logement aan de **Nessersluis**, waar ook de Prijzen en Premien ter bezigtiging liggen. Algemeen Handelsblad 29-07-1848

Algemeen Handelsblad 18-07-1850

ZEIL- EN ROEI-PARTIJ.
Op **ZATURDAG** den 20sten en **ZONDAG** den 21sten Julij, op den **WAVERVEENSCHEN POLDER** en **AMSTEL** bij de **NESSERSLUIS**. Na afloop van elken Wedstrijd **OPEN TAFEL**. Des Zondags Ochtends ten 7 ure eene **SCHUIT** aan de Beereijdt voor Passagiers en des Avonds weder terug. (10736)

'De anders zo stille plassen'

Interessant is de tekstpassage "Het was een schoon gezigt voor de op die plaats vereenigden, deze anders zoo stille plassen met zeilen als overdekt te zien". Toch kan worden verondersteld, dat er rond 1850 met name in de directe omgeving van de Nessersluis nog nijver turf werd gestoken. Een aanwijzing daarvoor bestaat uit de tekst op blz. 39 van het boek "Van Wildernis tot Ronde Venen" (1984). Citaat: "Direct na de droogmaking werd overigens nog een honderd hectare in beslag genomen door veenlanden, die nog tot turf gemaakt moesten worden (vooral onder Vinkeveen)". De volgende bladzijde vermeldt een kaart naar de toestand van 1850 en daarop zijn de verspreide restanten aan onverveend land in de buurt van de Nessersluis nog aanzienlijk groter dan ter hoogte van Vinkeveen. Hier is ruimte voor de conclusie dat er van circa 1850 tot 1875 ter hoogte van de Nessersluis nog heel wat turf is gewonnen.

De 'hardzeilpartij' was niet het enige evenement in deze categorie, gelet op de illustratie hierboven. Dat er in

PUBLIEKE AANBESTEDING.
(1627) ** De Directie van de Nessersluis, onder Waverveen, is voornemens op Dingsdag, den 10den Julij 1849, des middags ten 12 ure, publiek aan te besteden: het vernieuwen van een **HOUTEN SCHUTVERLAAT**, genaamd de **Nessersluis**, welke Besteding zal plaats hebben in het Logement, genaamd **Visschersoord**, bij gemelde **Nessersluis**, alwaar ook Bestek, Conditien en Voorwaarden ter lezing zullen liggen, alsmede ten Kantore van den Heer Burgemeester te Waverveen.
De aanwijzing zal plaats hebben op denzelfden dag

1848 en 1850 watersportevenementen werden gehouden en in het tussenliggende jaar niet, kan te maken hebben gehad met de werkzaamheden aan de sluis. In 1849 werd deze al sinds 14 februari niet meer gesloten⁽⁴⁾. De 'Directie van de Nesslersluis' was overigens dezelfde persoon als 'den Heer Burgemeester van Waverveen', in casu Jan Wesselsz⁽⁵⁾.

De illustratie op de vorige bladzijde over de watersportevenementen op 5 augustus 1848 en op zondag 21 juli 1850 vermeldt ook passagiersvervoer per schuit aan de 'Beerebijt'.

Toen de Noorder-Zuiderpolder nog niet of nauwelijks verveend was, liep er een watergang, genaamd de Beere wetring, vanaf Waverveen recht naar boven, pal langs "Achterbosch" (ref. aan vorige kaart) richting de Oude Waver. Het ligt voor de hand, dat bezoekers van het zeil- en roei evenement na afloop naar een plek dichtbij de Waverdijk zijn vervoerd. Het blijft natuurlijk gissen hoe zij hun weg naar Ouderkerk, Abcoude en Amsterdam hebben vervolgd. Misschien hebben Amsterdammers, eenmaal in Abcoude aanbeland, de trein naar de hoofdstad genomen: dat was sinds 1843 mogelijk. Maar dat moeten dan wel bijzonder geduldige Amsterdammers zijn geweest: in 1850 stopten te Abcoude dagelijks slechts twee treinen in beide richtingen.

Geduldige lieden waren er in ieder geval wél op de Waverveense Plassen te vinden: de vissers. Dit water-

gebied was halverwege de negentiende eeuw bijzonder 'vischrijk', althans die rijkdom werd toentertijd in menige advertentie bewaard, zoals in het Algemeen Handelsblad van 17 juni 1844. De formulering 'alom bekende winstgevendende Visscherij' duidt op de aanwezigheid van - ook - beroepsvisserij. Dat er aan de Nesslersluis twee logementen waren met de namen 'Vissers(ch)oord' en 'Veen- en Vischlust' zegt natuurlijk ook wel iets. Maar de Nesslersluis is ook aan de Amstel gelegen en het zou kunnen, dat de visserij op die rivier betrekking had. De hierna weergegeven advertentietekst op de volgende badzijde van 21 december 1826 in d'Opregte Haarlemse Courant is echter duidelijk over de visstand in de

(6675) C. H. HEIJE, Makelaar, te AMSTERDAM, in kwaliteit als specialen gevolmagtigden van zijn principaal, zal op Woensdag den 26sten Junij 1844, ten huize van LODEWIJK JAN FERWERDA, in het Logement genaamd VISSERSOORD, aan de Nesslersluis, over de NES, aan de Rivier den Amstel, presenteren aan de meestbiedende of hoopstrijnende te Verkoopen, ten overstaan van den te VINKEVEEN residenten Notaris J. C. VAN DER HEIJDEN: De gerenomeerde zeer gunstig voor de Jagt en alom bekende winstgevendende Visscherij gelegen LOGEMENT en HERBERG genaamd Vissersoord, bestaande in eene Nieuwe Gebouwe Huizing, nevenstaande roijale Kolf baan, Daglooners Woning, Boomgaard, groote Moestuin, Wei- en Veenland, Riet- en Ruig-Akkers, Water enz., alles staande en gelegen aan de Nesslersluis over de NES, onder de Gemeente WAYER en VINKEVEEN; Provincie UTRECHT.

Kunnende een gedeelte der Koopenningen op de Perceelen gevestigd blijven, tegen 5 pCt.

De Veilconditie en Papieren en bewijzen van Eigendom zullen Vier dagen voor en op den Verkoopdag ter lezing liggen ten Kantore van den Notaris VAN DER HEIJDEN te VINKEVEEN, en Copie van dezelve ten Kantore van den Makelaar C. H. HEIJE, in de Kerkstraat bij de Reguliersgracht N°. 382, te AMSTERDAM.

NB. Op den Verkoopdag zal aan de Beerebijt des morgens ten Negen ure een JAAGSCHUIW gereed liggen, om degenen, die sulks verkiezen, naar de Verkoopplaats te brengen.

Waverveensche plassen en ook over de allure van het logement aan de Nessersluis.

WILLIGE VERKOOPING op donderdag den 28 december 1826, 's morgens om 9 uren, door de Notaris A. Verdam Az., te Vinkeveen, op het Optrek van ouds genaamd Veen – en Vischlust, nabij de Nessersluis, Gemeente Waverveen, bestaande in: Vier groote sterke BUN- en ZEILSCHUITEN, benedens eene aanzienlijk partij PALING FUIKEN, SCHA-KELS, PUITEN, ZEGENS en VISCHWAND, alle zeer goed geconserveerd; voorts AFBRAAK, TUIN-GEREEDSCHAPPEN, en hetgeen ten dage ter Verkoopning verder te voorschijn zal worden gebracht; alles nader bij Biljetten omschreven, wordende voorts het gemelde tot Zomer - en Winter - verblijf zeer geschikt Optrek met daarbij zijnde Tuin, beplant met exquisite rijkdragende Vruchtboomen, wijngaard enz., benevens ruim Schuitenbuis en twee groote Vischbouwers te huur aangeboden, zijnde gemelde Optrek van voren aan de Rivier den Amstel, en achter in de Vischrijke Waverveensche-Polder, bij uitstek voor Liefhebbers van Jagt en Visscherij alleraangenaamst en gemakkelijk gelegen., etc.

Tot zover de advertentie uit 1826, waarin niet op een superlatief werd gekeken. Dat neemt niet weg dat het aanbod veelzeggend is: schuiten met een visbun en zegens⁽⁶⁾ duiden op een terdege geoutilleerde beroepsvisserij rond 1830.

Veertig jaar later was dat allemaal voorbij, niet alleen met de visserij, maar ook voor de logementen, de jachthaven, de stal voor vijftig paarden, de Rietpolder met de molens (zie kaart op bladzijde 18), het noordelijke deel van de Bijleveld en... de sluis.

Daarover - over de sluis en de molens - gaat het Nessleruis-artikel in de volgende Proosdijkoerier.

Bronnen

Deze zijn zoveel mogelijk in de tekst genoemd en ook als illustratie opgenomen.

Noten:

- ⁽¹⁾ Hengstenbal, in de betekenis van "alleen door en voor mannen". Hier niet in letterlijke betekenis: het zal beslist niet verboden zijn geweest om een merrie voor de arrenslee te spannen.
- ⁽²⁾ Aletta Jacobs was in 1870 de eerste Nederlandse vrouw die - als toeboorster - werd toegelaten aan een bbs. (Bron: 'Biografisch Woordenboek van Nederland')
- ⁽³⁾ Bron: 'Amstelveen; acht eeuwen geschiedenis' (1966); blz. 145.
- ⁽⁴⁾ Mededeling in de Utrechtsche provinciale en stadscourant van 12 februari 1849.
- ⁽⁵⁾ Jan Wesselsz was tot en met 31 december 1840 burgemeester van Waverveen en werd per 1 januari 1841 gemeentontvanger van de nieuwe gemeente Vinkeveen en Waverveen. Anthonie van Dam Az., notaris te Mijdrecht, werd per die datum burgemeester en secretaris van de nieuwe gemeente, doch overleed reeds op 9 januari 1841. Per 1 april 1841 werd Jan Wesselsz benoemd tot burgemeester en secretaris van Vinkeveen en Waverveen en liet zich daarna hardnekkig als 'burgemeester van Waverveen' gelden. Ook in de advertentie van juli 1849 presenteerde hij zich als burgemeester van een opgeheven gemeente.
- ⁽⁶⁾ Visbun: De ruimte met stromend water in of aan een vissersboot, bedoeld om daarin de vis levend te kunnen bewaren. Zegen: sleepnet, in de vorm van een fuik, aan de zijanten voorzien van lange vleugelnetten.

- UIT DE OUDE DOOS -

Naam	Blantema
Adres	Amstelkade 60
Plaats	Amstelhoek
Type	Zuivelfabriek
Sub-type	Industrie
Status	Gemeentelijk monument
Bouwjaar	1918

Historie

De vroegere fabriek is cultuurhistorisch belangrijk vanwege de functie zuivelfabriek gerelateerd aan de agrarische geschiedenis van De Ronde Venen en door de zeldzaamheid van het bouwtype zuivelfabriek.

Een wandeling met Pieter Harmen Witkamp in 1841

Pieter Harmen Witkamp (1816-1892) was een Nederlandse onderwijzer, autodidact, cartograaf en bouwkundige.

Hij schreef onder andere het boek *Geschiedenis van de Zeventien Nederlanden* en wandelde in zomerse dagen graag door de dorpen van ons land. Tijdens die wandelingen noteerde hij zaken die hem boeiden en die aantekeningen gebruikte hij voor zijn later gepubliceerde boeken.

Hij verdiepte zich in de historie en de actuele situatie van het bezochte dorp, zodat hij behoorlijk op de hoogte was van het dorp waarin hij wandelde. In 1841 bezocht hij Abcoude en Baambrugge en de dorpen in De Ronde Venen en daarover heeft hij zijn ervaringen op papier gezet. Vandaar dat wij ons nu nog steeds een beeld kunnen vormen van hoe onze dorpen er toen uitzagen en van de indrukken die onze gemeenten destijds op een oplettende wandelaar maakte.

DE WANDELING IN ABCOUDE EN BAAMBRUGGE

Witkamp begon zijn wandeling in het vermaarde dorp Abcoude, zoals hij het noemde en dat vroeger bekend was als Abekewalde, woud van de Abt. Hij vond het een aangenaam gezicht om het Abcoudermeer te zien en no-

teerde verder dat het meer voor de ene helft behoorde tot het Sticht en voor de andere helft tot de provincie Holland. Het voormalige slot stamde uit de 12e eeuw en werd door Gijsbrecht van Amstel verwoest en door Zwerder van Zuylen weer opgebouwd. Na 1672, toen de Fransen zich in het kasteel hadden uitgeleefd, raakte het geheel in verval en werd het door de Heer van Abcoude als een 'lusthuis' ingericht. Tijdens zijn wandeling noteerde Witkamp ook dat er veel Amsterdammers naar Abcoude kwamen om te vissen, dat er fraaie buitenplaatsen waren en er een mooie Hervormde kerk stond, met daarin een graf tombe van de Heren van Abcoude. Er was ook een mooie Rooms-Katholieke kerk. Abcoude-Proosdij met Aasdom telde 1070 inwoners en Abcoude met Baambrugge had 1200 inwoners. In Baambrugge

aangekomen, beschrijft hij hoe de naam Baambrugge is ontstaan. Baambrugge betekende zoveel als een tolbrug, van baam, boom, draaiboom aan de aantrekkelijke vaart tussen Utrecht en Amsterdam. Het lag te midden van prachtige buitenplaatsen en er stond een kleine Hervormde kerk waarvan de torenspits omstreeks het midden van de 18e eeuw geheel vernieuwd was en er bevond zich ook een kostschool.

VINKEVEEN EN WAVERVEEN

Een uur lopen van Baambrugge lag het dorp Vinkeveen. Hier waren veel wei-, hooi- en hennepvelden en veenderijen. Er stond ook een kleine kerk met een mooie toren. Hierbij hoorde de heerlijkheid Demmerik, dat volgens sommigen vroeger Dammerak, Deenerik, rijk der Deenen werd genoemd. Vinkeveen telde samen met Demmerik 1260 inwoners. Het rechthuis in het dorp Vinkeveen diende tevens tot waag. Ten westen van Vinkeveen lag Waverveen of Weteringveen, dat met de buurt van Waveren ruim 500 inwoners had. De inwoners verdienden hun bestaan in de Veenderij.

MIJDRECHT

Witkamp typeerde Mijdrecht als één van de schoonste dorpen van het arrondissement. Hij noteerde dat Mijdrecht zijn naam ontleende aan een rivier met die naam en zo veel als een overvaart over de Meije betekent. Mijdrecht heeft - naar zijn beleving - goed ingerichte en over het algemeen fraaie gebouwde huizen, die aan beide zijden van een brede dijk gebouwd zijn. Hij gaf aan dat het dorp reeds in 1385 bekend was en dat men hier goede veenlanden vindt, waarvan de turf onder de naam Meijerschen turf bekend is. Er zijn uitgeveende plassen die weer drooggemalen zijn en steeds verbeteringen ondergaan, die de provincie Utrecht de aanzienlijke som van fl. 120.000 hebben gekost. Ook vindt men er goede hennepakkers en voortreffelijke weilanden die meestal buiten de Meijersche dijk liggen.

In Mijdrecht was destijds ook een olie- en zaagmolen en er was veel nijverheid. De plassen die uitgeveend zijn,

hebben een uitgestrektheid van meer dan 1584 bunder en Witkamp meldde dat die in de toekomst drooggelegd worden. De Hervormden, Katholieken en Doopsgezinden hebben elk een kerkgebouw. De Hervormde kerk heeft een prachtige toren en het kerkgebouw van de Katholieken staat voor de ene helft in Mijdrecht en voor de andere helft in Wilnis, zo geeft Witkamp aan. Er zijn in het kerkgebouw twee toegangen, één voor de gelovigen uit Mijdrecht en de andere voor gelovigen uit Wilnis en dat staat aangegeven op de deuren van de kerk. Het aantal inwoners van de gemeente Mijdrecht bedraagt ruim 2270 personen. Achter de Hervormde kerk stond vroeger het Huis te Mijdrecht, ook wel het Proostenhuis genoemd, omdat Mijdrecht de hoofdplaats van de Proosdij van Sint Jan was. De proost van het kapittel, de deken en de andere kapittelheren uit Utrecht kwamen hier in de zomer vaak op bezoek. Het huis was echter in 1572 gedurende de Spaanse onlusten door de Staatse troepen onder de leiding van Adriaan van Duivenvoorde afgebrand. De met de ere naam van twee Celsius prijkkende hoogleraar in de Griekse taal en historie te Harderwijk, Theodorus de Jansonius van Almeloveen, zag in Mijdrecht het levenslicht. Zijn vader was hier dominee.

WILNIS

Ten zuiden van Mijdrecht ligt het dorp Wilnis of Willis genoemd. Witkamp noemt dat men het heel vroeger ook wel had over 'Veertighoven'. "Het is eveneens een fraai dorp dat met de polder Westveen ruim 1150 inwoners telt. Het ligt evenals Mijdrecht aan een dijk en heeft een grote kerk voor de Hervormden."

Tot zo ver de indrukken die Witkamp noteerde tijdens zijn wandeling door onze gemeenten. Opvallend is dat Witkamp zo weinig over Wilnis heeft genoteerd en Oudhuizen kwam helemaal niet aan bod. Dat is jammer, want Wilnis was in die periode ook belangrijk in de turfwinning. Veel inwoners kwamen zo aan hun broodwinning.

Baambrugge Het Dorp 1786-1791 - Carel Frederik Bendorp 1736-1814
TU Delft Beeldbank

door Bob Bouwhuis

De droom van Maarten Kentgens

Op een regenachtige middag betreed ik het domein van Maarten Kentgens. De directeur van het Museum De Ronde Venen. Ik moet uitkijken waar ik loop want je kunt zomaar uitglijden over de gladde houten plankiers. Uiteindelijk kom ik in het kantoor van Maarten. Het is er behaaglijk warm en er zitten twee vrijwilligers met wie ik al snel aan de praat raak over de 2 cilinder Bronsmotor die in de Veensteekmachine zit, sleepboten en opduwers.

Nadat de vrijwilligers vertrokken zijn, steekt Maarten al gauw van wal door te vertellen dat zij onlangs als museum landelijk gecertificeerd zijn als 'Geregistreerd Museum'. Iets waar Maarten en de 50 vrijwilligers hard aan gewerkt hebben en wat waardering en erkenning betekent voor het museum.

Maar voor we verder gaan is het leuk om ook iets van Maarten persoonlijk te weten. Waar komt hij vandaan en wat zijn zijn drijfveren?

Peelstreek

Maarten is geboren in Brabant in de Peelstreek en is in Amsterdam een HBO opleiding museologie gaan volgen. Die heeft hij afgemaakt en hij is daarna begonnen als adviseur en medewerker voor de musea in de vesting in Hellevoetsluis. In 2007 is hij directeur geworden van het Veenmuseum met als opdracht om het museum verder uit te bouwen en een plan te maken voor een nieuwe locatie. Dat was hem op het lijf geschreven en bij hem ontstond de droom van een mooi nieuw museum. Als adviseur is hij verbonden aan het Prins Bern-

**MAAR WE HEBBEN DE VEENSTEEK-
MACHINE, DIE NOG TOT 1976 HEEFT
DIENSTGEDAAN BIJ DE CORPORATIE**

“OP HOOP VAN ZEGEN”.

hard Cultuurfonds voor de Provincie Utrecht. Maarten is 34 jaar en woont samen met zijn vriendin in Utrecht.

Rondom het museum heeft Maarten een grote vrijwilligersorganisatie opgebouwd van werkgroepen die zich bezig houden met o.a. de openstelling van het museum, educatieprojecten, onderhoud van de Veensteekmachine, collectie en tentoonstellingen. Vorig jaar ging de tijdelijke expositie over de Vinkeveense Vaarveiling en er werden ook veilingen met de authentieke veilingklok gehouden. Het oude, bouwvallige veilinghuis is helaas een aantal jaren geleden afgebroken. Hiermee is weer wat verdwenen van de historie van dit veen- en tuinbouwgebied.

Door het initiatief van de familie Börger om een museum te starten is de veenhistorie gelukkig behouden. De veensteekmachine werd in 1896 voor het eerst in Vinkeveen in bedrijf genomen. Hij verving de baggerbeugel en daarmee ook het eeuwenlang handmatig baggeren van het veen.

Vanaf 1896 zijn de Vinkeveense Plassen met zes veensteekmachines planmatig afgegraven.

De huidige veensteekmachine is de enige machine die hiervan is overgebleven, en ook de laatste in Europa. Deze machine is in 2008 getaxeerd en toegevoegd aan het nationaal erfgoed. Aan het museum nu de eer om dit apparaat goed te conserveren en te behouden voor het nageslacht.

Volgens Maarten is het goed om te weten dat de turfwinning voor Nederland gedurende zeker 500 jaar van groot belang is geweest. Het maakte Nederland onafhankelijk van import van energie en bracht welvaart in de vrachtafvaart, industrie en is zelfs een belangrijke voorwaarde geweest voor de ontwikkeling van de VOC en de Randstad zoals we die nu kennen.

Door verbeterd transport en import van steenkool en later de gaswinning in Groningen is de turfwinning in de loop van de vijftiger jaren gestopt. Hoe belangrijk de turfwinning is geweest voor de Ronde Venen is natuurlijk een leuk thema voor de redactie van de Proosdijkoerier. Maarten weet er alles van.

Onzekerheid

Het museum bevindt zich momenteel in een onzekere situatie. De huidige locatie aan de Herenweg in Vinkeveen is klein. Zeker nu het museum ook net één van haar gebouwen – het Antoniushuis - heeft moeten afstoten. Bovendien wil de familie Börger, van wie het terrein is, haar terrein langzamerhand in gebruik nemen voor eigen activiteiten. Maarten benadrukt dat alles in goed overleg gaat met de familie en dat het museum aan hun het bestaan te danken heeft. “We kunnen ons niet veroorloven om stil te staan en af te wachten. We moeten verder met een nieuwe locatie en ook met een nieuw concept voor het museum.”

Het gaat dan ook niet alleen, aldus Maarten, om de geschiedenis van het veen, maar ook om de samenhang met het landschap, de waterbeheersing, het transport, de vaarwegen, de groeiende behoefte aan energie en de ge-

volgen voor mens en zijn de omgeving. Daarom heeft Maarten samenwerking gezocht met partners als Natuurmonumenten, natuur- en milieuvereniging de Groene Venen en het Waterschap. Zij samen zouden een rol moeten spelen in de ontwikkeling van een nieuw museum dat ons gebied vanuit een breder perspectief in beeld gaat brengen.

HIER MOET HET NIEUWE MUSEUM VERRIJZEN... IMMERS DEZE LOCATIE LIGT AAN AANTREKKELIJKE WANDEL- EN FIETSROUTES

Maar er zijn drie hobbels te nemen: Waar vind je een geschikte locatie, hoeveel gaat dit kosten en wie gaat dit betalen? Dat was en wordt de uitdaging van de afgelopen tijd en de komende jaren. Er was een locatie in het Marickenland, maar deze sneuvelde op de bestemmingsplanprocedure.

Toen is gezocht naar alternatieven zoals het Fort bij Uithoorn (Amstelhoek) en de bibliotheek van Vinkeveen, achter de Boei. Maar tot voor kort kon er voor het museum en de veensteekmachine geen geschikte plaats gevonden worden. Uiteindelijk is er aan de Botsholsedijk een mooie locatie gevonden bij de Zwarte schuur van Natuurmonumenten, tussen de Vinkeveense plassen en de Grote Wije (Botshol). Hier ga je ook in het weekend voor je plezier naar toe om te genieten van het museum en van de natuur. De veensteekmachine kan hier relatief makkelijk naar toe worden gebracht en er komt een kleine aanlegsteiger voor bezoekers per boot. De plek biedt kansen voor samenwerking met Natuurmonumenten en het Waterschap, en dat maakt het concept echt uniek en sterk.

Het plan kost volgens Maarten een miljoen euro, ruim driekwart minder dan was begroot voor het museum in Marickenland. Inmiddels zijn er ook al sponsors gevonden, maar eerst zullen de gemeente en provincie dit jaar groen licht moeten geven. Daarna zal het naar verwachting nog twee à drie jaar duren voor het nieuwe museum een feit is. Maartens droom zal dan in vervulling gaan.

De kantonnier als wegbeheerder

Tijdens de zomer van 2013 werd de Provinciale weg van Vinkeveen tot aan Amstelhoek grondig opgeknapt. Met gebruikmaking van geavanceerde apparatuur en met inzet van vele wegebouwers werd in recordtempo het hele wegvak uitgegraven en opnieuw aangelegd. Tijdens de wegwerkzaamheden aan de drukste Provinciale weg van ons land, kwamen nog hoogovenslakken en klinkers naar boven, waarmee vroeger de weg was geplaveid. Tot in de tweede helft van de vorige eeuw had de provincie speciale wegbeheerders in dienst, die belast waren met het dagelijks onderhoud van de wegen. Een van die kantonniers was Niek Gomes uit Mijdrecht. We haalden met zijn zoon Adrie en diens vrouw Ria herinneringen op aan vader Niek en diens werk als kantonnier.

Nadat Niek zijn militaire dienstplicht had vervuld ging hij aan de slag als binnenvaartschipper en vervoerde hij vooral turf vanuit de Vinkeveense plassen. Dat werd eind van de jaren veertig een aflopende zaak. Hij trad toen in dienst van Provinciale Waterstaat Utrecht en werd kantonnier. Hij kreeg het beheer over het gedeelte van de Provinciale weg vanaf de Irenebrug over de Amstel bij Uithoorn tot aan de kruising met de Hoofdweg naar Waverveen, tot aan het gemaal aan de Waver.

De vaste assistent van Gomes was Teun Treur. Voor het gedeelte van de provinciale weg langs Vinkeveen tot aan het Amsterdam Rijnkanaal was zijn collega kantonnier Strubbe verantwoordelijk. Die werd bijgestaan door de heren Baars en Roest. Het weggedeelte van de huidige Ir. Enschedeweg stond onder beheer van kantonnier C. Ravensloot en diens assistent Kees van Leeuwen.

De dienst Provinciale Waterstaat

De Provinciale Waterstaat was een instantie die bij de diverse provincies in Nederland zorg droeg voor het beheer en onderhoud van de waterwegen, en later de verkeerswegen, die eigendom waren van één van de provincies in Nederland. De werkzaamheden werden veelal uitgevoerd door mensen die in dienst waren bij Rijkswaterstaat. Op 13 februari 1864 schreef de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken Thorbecke een brief aan de Provinciale besturen met daarin de mededeling dat de landelijke waterstaat (Rijkswaterstaat) zou worden gereorganiseerd. Dit omdat het Rijk de bij de meeste provincies actief zijnde manschappen (van het Rijk zelf) nodig had voor de aanstaande grote infrastructuurwerken in het land, zoals de spoorwegen en het Noordzeekanaal. De provincies Gelderland en Groningen reageerden hier als eersten op en zij stichtten in 1864 beide een eigen dienst. In 1875 volgde de provincie Zuid-Holland, in 1876 de provincies Noord-Brabant en Friesland en in 1877 de provincie Drenthe. De overige provincies zagen het nog even aan omdat het niet meer dan een overweging was en geen verplichting. Zij werden in 1881 alsnog genoodzaakt om tot de stichting van een eigen waterstaatsdienst over te gaan. Dit was nodig omdat de diensten van de ambtenaren van Rijkswaterstaat niet meer gebruikt konden worden door de overige provincies. Daarom waren de laatste provincies genoodzaakt om per 1 januari 1882 een eigen dienst te starten. Het ging niet van harte want het gebruik maken van de

Niek Gomes (rechts) en Teun Treur

Niek Gomes is geboren in Vinkeveen. Hij groeide op bij de familie Voorbij op de boerderij waar nu de jachthaven Börger is gevestigd. Later trok hij in bij de familie Pothuizen in Vinkeveen. Zijn vrouw was kraamverzorgster en kwam uit Amstelhoek. Na hun trouwen vonden ze onderdak in de Mennonietenbuurt bij de tuinderij van de familie van Diemen.

diensten van Rijkswaterstaat was voor de provincies financieel erg voordelig.

Het accent van de provinciale diensten lag in de beginperiode vooral bij het toezicht houden op de waterschappen, het beheer en onderhoud van eigen waterwegen (en bijbehorende verkeerswegen) en het toezicht op de liggers van elke gemeente. Pas bij het ontwikkelen van de Provinciale wegenplannen in de jaren na 1920 kwam het accent meer te liggen bij eigen Provinciale wegen. De naam Waterstaat was daarmee verouderd, aangezien provincies zich niet alleen meer bezighielden met waterdiensten. De meeste provinciale waterstaten wijzigden hun naam zo ongeveer na de jaren 1970 en maakte de ouderwets bevonden naam plaats voor een meer eigentijdse naam, zoals de Afdeling Beheer en Onderhoud, de Directie Beheer en Onderhoud en dergelijke.

Het 'Provinciehuis'

Rond 1950 besloot de provincie Utrecht om voor de kantonniers een woning te bouwen. Deze kantonnierswoningen werden gebouwd langs het wegvak dat door de betreffende kantonnier beheerd werd. Niek Gomes kon in 1953 zijn kantonnierswoning betrekken. Het huis staat aan de bocht van de Provinciale weg in het verlengde van Hofland. Aan de voorgevel van het huis is een gevelsteen aangebracht met het wapen van de provincie Utrecht. Vandaar dat dit huis in de volksmond het 'Provinciehuis' is gaan heten. De kantonnierswoning in Vinkeveen is ook nog bewaard gebleven en staat langs de noordelijke afrit van de N201. Ook de kantonnierswoning van Wilnis is er nog steeds en is gelegen naast de kerk.

Naast de woning voor de kantonnier en zijn gezin werd ook een werkplaats gebouwd. Hier werden de materialen ondergebracht die de kantonnier nodig had. Aanvankelijk was er een zand- en zoutopslag naast het Shell pompstation aan de Provinciale weg. Deze opslag is later verplaatst naar een plek achter de woning van de kantonnier.

De bedrijfswoning was bedoeld voor bewoning door de dienstdoende kantonnier onder het beding dat hij bij het verlaten van de dienst of bij pensionering, de woning vrij moest opleveren. Maar aan het einde van de jaren tachtig wilde Provinciale Waterstaat Utrecht wel weer van dat

Kantonnierswoning in Mijdrecht

eigen woningbezit af. Toen Niek Gomes in december 1987 de pensioengerechtigde leeftijd had bereikt, hoefde hij dus niet te vertrekken. Gomes kon het pand kopen en er blijven wonen. Nadat moeder Gomes was overleden is zoon Adrie en diens gezin er gaan wonen.

Wegbeheer

De kantonnier was verantwoordelijk voor het beheer van het aan hem toegewezen wegvak. Dat betekende dat hij er voor moest zorgen dat de weg en de wegkanten er netjes uitzagen. De kantonnier maaide het gras in de berm en verwisselde de lampen van de straatverlichting.

Kleine reparaties aan het wegdek of aan de tot de weg behorende voorzieningen deed Gomes zelf. Voor grote reparaties of groot onderhoud werd een aannemer ingeschakeld. Toen Niek Gomes zijn werkzaamheden

bij de Provinciale Waterstaat begon deed hij alles nog op de fiets. Later kreeg hij een bakfiets tot zijn beschikking zodat hij zijn werktuigen makkelijker mee kon nemen. De volgende fase was de komst van een kleine vrachtwagen. Niek Gomes was aanvankelijk de enige in de wijde omgeving met zo'n vrachtwagentje van het merk Unimog.

Gedurende de winterperiode had de gladheidbestrijding en het sneeuwruimen een hoge prioriteit. De al eerder genoemde zoon Adrie vertelt dat zijn vader er een eer in stelde om er voor te zorgen dat zijn wegvak eerder ge-

“HIJ GING IN ZIJN PYJAMA
EN OP SLOFFEN DE WEG OP
OM TE KIJKEN OF HET GLAD WERD.”

strooid of sneeuwvrij gemaakt was dan dat van zijn collega aan de andere kant van de Amstel. "Wanneer er nachtvorst op komst was ging hij soms 's nachts in zijn pyjama en op zijn sloffen de weg op, om te kijken of de weg al glad was," herinnert Adrie zich. Wanneer er sneeuw geruimd moest worden kon op de voorbumper van de Unimog een schuiver worden gemonteerd. Daarmee werden dan de weg en de fietspaden sneeuwvrij gemaakt. Wanneer er zout gestrooid moest worden, werd er gebruik gemaakt van ingehuurd vrachtwagens. Aanvankelijk gebeurde het strooien door een medewerker die met een schep het zout verspreide. Later werd er gewerkt met opzetstrooiers die op een gewone vrachtwagen gezet konden worden. Transportbedrijven die regelmatig vrachtwagens leverden voor de gladheidsbestrijding waren o.m. Mulder, Ende, en Busker. Toen de Unimog was afgeschreven ging de firma A. Verweij het strooien en schuiven op de fietspaden verzorgen.

De drukste Provinciale weg van Nederland

Van lieverlede groeide de N201 uit tot een van de drukste provinciale wegen van Nederland. De weg vormde voor velen de verbinding tussen het noorden en oosten en ook vanuit het midden en zuiden van het land met het gebied rond Haarlem en verder naar Alkmaar en Noord-Holland. De ontsluiting van dat gebied kwam tot stand met de aanleg van de A9 langs Amstelveen.

De oudste delen van de huidige A9 bevinden zich tussen Alkmaar en Beverwijk, eind 1957 werd de eerste rijbaan tussen Uitgeest en Beverwijk geopend. In 1961 opende de tweede rijbaan van dit deel en later dat jaar de rest tot aan Alkmaar in het noorden. Een belangrijke datum was 8 augustus 1967, toen een groot deel van de A9 langs de zuidwestkant van Amsterdam opende, van Aalsmeer tot knooppunt Badhoevedorp direct met 2x3 rijstroken en verder met 2x2 rijstroken tot Haarlem-Zuid (N205). Eind 1969 kwam het deel van Ouderkerk naar Aalsmeer beschikbaar met één rijbaan, de tweede volgde in midden 1970, direct met 2x3 rijstroken. In 1974 werd dit stuk verlengd tot knooppunt Holendrecht, zodat er een doorgaande verbinding tussen Haarlem en Utrecht ontstond. Vier jaar later werd het stuk tussen Ouderkerk en Holendrecht verbreed naar 2x3 rijstroken. Dat was in 1978. Begin 1982 opende het oostelijkste deel tussen het knooppunt Diemen en knooppunt Holendrecht.

De aanleg van de A9 betekende wel een verlichting van de druk op de N201. Maar de groei van de veiling in Aalsmeer en de toenemende bedrijvigheid op en rond Schiphol bleef voor een voortdurende drukte op de Provinciale weg zorgen. Met de omlegging van de N201 buiten Uithoorn en Aalsmeer, waar bijna vijftig jaar over is gediscussieerd, is er ook een verbinding gemaakt langs Schiphol-Oost naar de A9. Men hoopt dat hiermee een groot deel van het vrachtverkeer vanaf de veiling en van Schiphol niet langer van de N201 gebruik zal maken.

De spoorlijn

In de tijd dat Niek Gomes belast was met het wegbeheer van de N201 liep er ook nog een spoorlijn. De lijn takte bij Nieuwersluis af van de verbinding tussen Utrecht en Amsterdam. Via Vinkeveen, Wilnis en Mijdrecht kruiste het spoor de Provinciale weg ter hoogte van de bocht bij Hofland. De treinen kwamen bij Gomes bijna door de achtertuin en de spoorlijn liep na de bocht vanaf Mijdrecht- Hofland een stuk parallel aan de N201 richting Uithoorn. Ook nadat de lijn buiten gebruik werd gesteld zijn de rails nog jaren blijven liggen, totdat er uiteindelijk een busbaan op is aangelegd tussen Mijdrecht en Uithoorn. De rails in het wegdek ter hoogte van de

woning van de familie Gomes vormden ook een soort waarschuwingssysteem. "Wanneer we 's nachts in bed lagen, konden we aan het geluid, waarmee de auto's de rails over gingen,

"Hoorde je het klikken op de rails niet dan kon je wachten op de klap."

horen of ze te snel reden" vertelt Adrie. "Komende vanuit Vinkeveen was er immers meteen een bocht naar rechts. En de verlichting was toen nog niet zo goed als nu. Als het goed was moesten we twee klikken horen, wanneer men de rails over stak. Hoorden we die klikken niet, dan wilde dat zeggen dat de betrokken auto veel te hard over de rails was gevlogen. Dat had vaak tot gevolg dat de auto uit de bocht vloog."

Evenals de omlegging van de N201 is ook de mogelijkheid om de haakse bocht bij Mijdrecht er uit te halen jarenlang onderwerp van discussie geweest. Verschillende politieke partijen en diverse wethouders hebben beloften hierover nooit waar kunnen maken.

Het wegdek

De staat van het wegdek is een voortdurende zorg geweest. De onderliggende veengrond is van nature een beetje sponzig. Ook nu nog kan men bij zwaar vrachtverkeer het bewegen van de ondergrond voelen. In het

verleden heeft men geprobeerd om met hoogovenslakken een sterke fundering te leggen. Daarboven werd op een zandlaag een klinkerweg aangelegd. Het toenemende autoverkeer betekende dan ook dat het onderhoud ook steeds verder toenam. Toen Niek Gomes zijn werk bij de Provinciale Waterstaat Utrecht begon deed hij het werk in zijn eentje. Later kreeg hij er collega's bij. Gedurende vele jaren was Teun Treur zijn vaste maat. En als het druk was schoten de collega's uit Wilnis en Vinkeveen elkaar te hulp. Niek was een teamleider die het belangrijk vond dat zijn medewerkers goed met elkaar om gingen. Hij zorgde er dan ook voor dat er af en toe wat leuke dingen werden georganiseerd. Zo kreeg hij voor verrichte diensten af en toe nog wel eens een fooitje toegestopt. Dat moest natuurlijk aan zijn werkgever worden afgedragen. Maar Niek hield altijd een klein deel achter waarmee hij een eindejaarspotje vormde. Daar kocht hij dan kerstcadeautjes van voor zijn medewerkers. Die hebben nooit geweten dat die pakketjes niet van de Provinciale Waterstaat kwamen, maar van Niek. De kantonnierswoning was in de jaren ook een soort zoete inval. Er was altijd wel verse koffie voorradig. Voor mensen die in de buurt aan het werk waren of voor de politieagenten en de ambulancedienst was het een soort aanlegplaats. Men kon daar zijn verhaal kwijt. Tot de vaste bezoekers hoorde onder meer Chris van Egmond die altijd wel een goed verhaal wist op te dissen.

Nieuwe tijden

Ook bij de Provinciale Waterstaat braken nieuwe tijden aan. Er werd gemoderniseerd en het werk moest efficiënter. De opslag in de schuur bij Gomes verdween naar Wilnis bij de algemene begraafplaats, waar de centrale opslag werd ondergebracht. Er kwam ook een kantoor-tje in Wilnis van waaruit de werkzaamheden werden ge-coördineerd. De apparatuur en de machines verbeterden. Er kwamen professionele strooiwagens, sneeuwschuivers en grasmachines. Gedurende de laatste jaren van zijn dienstverband heeft Niek Gomes nog meegewerkt aan het plaatsen van stoplichten in de hele provincie. Zoon Adrie is opgegroeid met het werk van zijn vader. Tot op de dag van vandaag kan hij het niet laten om zaken die niet in orde zijn op of langs de weg te melden bij de verantwoordelijke instanties.

Bronnen:

- *Familie A. Gomes te Mijdrecht*
- *Diverse artikelen op internet*
- *J.L. van der Gouw: De voorgeschiedenis van de dienst van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland. In: Honderd jaar Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland. Provincie Zuid-Holland. Den Haag: september 1975.*

De provinciale weg ter hoogte van uitspanning de Speeltuin in Mijdrecht

Heeft u ze ook nog? Die oude klassenfoto's?

LTS

In de namenlijst bij de foto van de Maarten v.d. Vaart school in onze vorige editie stond in ieder geval één foutief gespelde naam: Joop Klein moet zijn Joop Klijn.

Waverveen

De leerlingen van de Christelijke polderschool in Waverveen werden in 1947 gekiekt met de beide schoolmeesters Van Dasler en Berkelaar. Een aantal leerlingen van deze foto heeft in 1982 een reünie georganiseerd. Mevrouw Niesje Plooy was destijds een van de katrekkers hierbij. Zij leverde ons de oorspronkelijke foto en de foto van de reüniegroep.

Op de foto van 1947 staan:

Bovenste rij vlnr: Cornelis Verbruggen, Johan Verwoerd, Hendrik Verhoek, Freek van Rossum.

Tweede rij: Meneer van Dasler (hoofd van de school), Huib Burggraaff, Netje Fokker, Nely Sloesarwij, Herman Bos, Reinie Treur, Arie vd Roest, Netty Kwadijk, Annie Bos, Nanda Bos.

Derde rij: naast Van Dasler, onbekend?, Henk Verbruggen, Siem Smit, Jan Verbruggen, Jan Smit, Co Plooy, Wim van Schaik, Piet Bos, Co van der Plas, Piet van Golen, Cor Verwey, Teunis Treur, Cor van de Eijk, Aart Ultee en daarachter meester Berkelaar.

Vierde rij: Ep Verwey, Wim de Jong, Klaas Oudshoorn, Chris Verbruggen, Arie Plooy, Cor Plooy, Hans van Golen, Cor van Vliet, Jan Kwadijk, Jaap Treur, Henk Sloesarwij, Bert van der Plas.

Vijfde rij meisjes: Alie van der Plas, onbekend?, onbekend?, Jopie Kwadijk, Lies de Jong, Cor Sloesarwij, Henny Kwadijk, Miep Eindhoven, Corrie Verhoek, Leny Smit, Martijntje van Veen, Dries Brommer, Niesje Plooy, Grietje Bijl, Alie van der Plas.

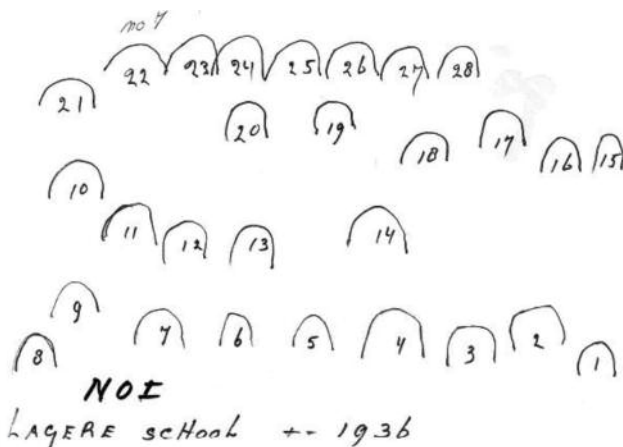
Vooraan zittend: Teuni Plooy en Wil van der Plas.

De Polderotsgroep van 1982:

Wilt u zelf uw klassenfoto beschikbaar stellen? Dan willen wij daar graag gebruik van maken. Kent u alle namen van de klasgenoten nog? Dan is dit erg handig. Bent u juist nieuwsgierig naar vergeten namen? Dan vragen we onze plaatsgenoten mee te denken. Vooral ook over schoolfoto's uit de jaren vijftig of zestig van de vorige eeuw.

U kunt uw foto's aanleveren bij Jaap Meulstee. Dat mag digitaal via meuls63@planet.nl, u kunt uw foto ook (tijdelijk) afgeven. Dan scannen we de foto en plaatsen deze in één van onze volgende edities.

Van de heer Jan van Egmond (Vinkeveen) kregen we zijn schoolfoto uit 1936:

Op deze foto: 1. Sander Kamper, 2. Jans Smit, 3. Jan van Egmond, 4. Geertje van Vliet, 5. Reier Doornebal, 6. Wim Samsom, 7. Jan Verbruggen, 8. Ab Hoogendoorn, 9. Henk Nap, 10. Wim Oudshoorn, 11. Piet Oussoren, 12. Goof Bouthoorn, 13. Teus Boellaard, 14. Kees Schreurs, 15. Meester de Man, 16. Reiertje van 't Land, 17. Hillie Berkelaar, 18. Janna Smit, 19. Mientje Stevens, 20. Annie Gijzen, 21. Mar Boellaard, 22. Joop de Haan, 23. Bep Hoogendoorn, 24. Rie de Haan, 25. Janny Hoogendoorn, 26. Henk Sparnaaij, 27. Janny Vulperhorst, 28. Krijn Kroon.

gedichten uit het verleden

WIJ LEVEN VRIJ!

Wij leven vrij, wij leven blij
Op Nederlands dierbren grond
Ontworstelt aan de slavernij,
Zijn wij door eendracht groot en vrij;
Hier duldt de grond geen dwinglandij
Waar vrijheid eeuwen stond.

Hoe dierbaar is ons Vaderland,
Der Helden bakermat
Der kunsten wieg 't gezegend strand,
Waar 't heilig recht zijn zetel plant
En deugd met een fluweelen band
Vorstin en volk omvat.

2

VLAGGELIED.

O schitterende kleuren van Nederlands vlag,
Wat wappert gij fier langs den vloed!
Hoe klopt ons het harte van vreugd en ontzag
Wanneer het uw banen begroet;
Ontplood ze, waait uit nu van stengen en stag,
Gij blijft ons het teeken, o heilige vlag,
Van trouw en van vroomheid, van vroomheid en moed,
Van trouw en van vroomheid en moed.

Oproep voor vrijwilligers

Graag roepen wij u op tot deelname aan onze werkgroepen 'Monumenten' en 'Archeologie'. We zoeken enthousiaste vrijwilligers, die begaan zijn met de sfeer en het gevoel dat ons mooie Proosdijkoeriergebied oproept. Als u daar zuinig op wilt zijn en duurzaam mee om wilt gaan, en u bent bereid uw best ervoor te doen en hier dan ook graag wat vrije tijd aan te besteden, dan heeft u nu de kans. Want, wat is er mooier en leuker om de daad bij het woord te voegen, en met een team u daarvoor in te zetten en zo het verschil te kunnen maken? Een verschil met bijvoorbeeld enkele decennia terug, toen er nog wel eens respectloos werd gesloopt en vernield. Gelukkig hebben we nog heel veel objecten, gebouwen en plekken, waar we nog lange tijd zuinig op kunnen zijn.

Er is in het verleden al heel wat aandacht aan besteed, maar dit staat ook al weer diverse jaren op een wat lager pitje. We hebben gelukkig al een aantal rijks- dan wel gemeentelijke monumenten. Maar er is meer. Maak maar eens een wandeling in uw omgeving en zie dan dat er nog genoeg om u heen is, waarvan u wel eens wat meer over het verleden zou willen weten.

Ook onder de grond zit een schat aan (archeologische) geheimen. Deels al opgegraven na de sloop van (helaas ook wel) een monument, deels nog aanwezig, onder een bestaand monument of een goed bereikbare plaats. Ook daarbij willen wij als historische vereniging een rol van belang spelen.

We zoeken dus vrijwilligers die mee willen helpen in een werkgroep 'monumenten' en vrijwilligers die zich willen bezighouden met archeologie, in een daartoe te vormen werkgroep. Allebei mag ook, maar dat hoeft natuurlijk niet.

Hoeveel tijd het gaat kosten? Dat is niet makkelijk te bepalen; net zoveel als u er zelf voor over hebt. Natuurlijk zullen we de koppen om de zoveel tijd bij elkaar moeten steken voor het maken van plannen en het afstemmen van onze activiteiten. Daarvoor hebben we een mooie ruimte in onze oudheidkamer in het Dorpshuis van Vinkeveen.

Meer weten?

Neem dan contact op met ons bestuurslid monumenten en archeologie, de heer Jan Winkel, e-mail janwinkel1958@yahoo.nl of tel: 06 - 40497749.

Hiernaast een gemeentelijk monument dat herinnert aan de soms verhitte discussies in de gemeenteraad van Vinkeveen en Waverveen. Het voormalige gemeentehuis Demmerik 22 te Vinkeveen. Nu een gemeentelijk monument met drie sterren en ingericht als woonhuis. Toen een centrale plek in de gemeente. Foto: Nico van Eijk.

Oude Glorie herleeft

In ons jubileumjaar 2014 willen we opnieuw een box met drie dvd's uitgeven. Dvd's met nooit eerder gepubliceerde beelden van onze dorpen. Vorig jaar oktober zijn drie werkgroepen begonnen om filmbeelden uit de jaren vijftig tot en met de jaren negentig voor de toekomst vast te leggen. Zij noemen het de gloriejaren uit de vorige eeuw.

In de werkgroep voor Mijdrecht zitten: Henk Rijnveld, Henk Gille, Dinie en Arie van Tol, Joop Frankenhuizen, Harry Hoefkens en Ed. Swaab. Voor Wilnis: Floor Groenendijk, Herman van Soest, Piet Grundmann, Harry Hoefkens en Ed. Swaab. En voor Vinkeveen: Piet Koster, Harry Hoefkens en Ed. Swaab. De digitalisering is in handen van Arie Noteboom (CHM Multimedia Services). Ed Swaab heeft de algehele regie.

Zoals het er nu uitziet komt de Stichting Proosdijer Publicaties in september dit jaar met een unieke box waarin drie dvd's met filmbeelden uit die tijd. Onze leden krijgen bij voorinschrijving een flinke reductie.

Om een idee te geven van wat u te zien krijgt het volgende. Wie herinnert zich nog de veilingen in Vinkeveen, waarop werd geprobeerd de 50.000 gulden bijeen te krijgen om de landbouwschool van de Aartsdiocesane Boeren- en Tuindersbond om te bouwen tot een Dorps-huis? Drie veilingen waren daarvoor nodig. Veilingen waarop allerlei spullen te koop werden aangeboden.

Wie weet nog dat Johan Cruijff (1947) daarbij assisteerde door op 22 maart 1969 de eerste veiling onder de naam 'Ons huis, Uw huis' te openen? Cruijff woonde toen nog niet zo lang aan de Scholeksterlaan in Vinkeveen. Op bijgaande foto uit de film ziet u Johan Cruijff met veilingmeester Klein. Op de andere foto ziet u links Ria Valk, die de tweede veiling ondersteunde.

Wie herinnert zich verder nog het treintje, dat Mijdrecht met de buitenwereld verbond en Maarse & Kroon, dat in de jaren vijftig voor steeds betere busverbindingen ging zorgen?

Wie weet nog dat Mijdrecht een huishoudschool had en dat de zangvereniging Zang en Vriendschap in de Hervormde school zangavonden moest houden omdat het Nutsgebouw werd opgeheven? In 1985 bestond Mijdrecht 900 jaar. We hebben veel beelden van de viering destijds. Slechts een paar voorbeelden zijn hierboven genoemd. Voorwaar iets om naar uit te kijken.

Tot op de bodem uitgezocht (1)

Voor de tentoonstelling 'Tot de bodem uitgezocht', die in 2009 in ons museum De Ronde Venen is gepresenteerd zijn flarden van de regionale geschiedenis beschreven. Stukjes van deze geschiedenis geven we via onze Proosdijkoerier graag aan u door. Deze keer de eerste ontwikkelingen.

vasthouden en groeien aan de bovenzijde 'oneindig' door, terwijl de onderste delen afsterven. Net als bij laagveen vormen de afgestorven delen van deze veenmossen bij een overmaat aan water - door de mossen zelf vastgehouden - veen. Doordat de afgestorven delen water vasthouden, kunnen de veenmossen meters boven het laagveen uitgroeien.

Ontstaan van De Ronde Venen

In de voorlaatste ijstijd (200.000-120.000 jaar geleden) bereikt het landijs de noordelijke helft van Nederland. Het oprukkende ijsfront heeft een stuwende werking, waardoor stuwwallen ontstaan. Deze wallen kennen we nu als de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe.

Na het smelten van het ijs blijft veel van het smeltwater achter in de kom die is ontstaan tussen de kustduinen en de stuwwallen. Dit zoetwatergebied wordt gekolonialiseerd door waterplanten, zoals riet en zegge. De afgestorven plantenresten worden in het water afgesloten van zuurstof. Hierdoor vergaan ze langzaam. Doordat er in de loop der tijd meer plantenresten bijkomen dan er vergaan, ontstaat een groot veenmoeras.

Rond het jaar 1000 bestaat West-Nederland grotendeels uit onbegaanbare veenmoerassen, doorsneden door riviertjes. In dit veengebied ligt een enorm hoogveenkussen: De Ronde Venen.

Laagveen en hoogveen

Veen bestaat uit organisch materiaal, vooral plantenresten. Het ontstaat wanneer afgestorven plantenresten door water worden afgesloten van zuurstof en daardoor langzamer afbreken. We onderscheiden laagveen en hoogveen.

Veen dat wordt gevormd door het langzamer afsterven van plantenresten in het grondwater, wordt laagveen genoemd. Door de steeds verdergaande ophoging van dode plantenresten, kunnen plassen en wateren hierdoor helemaal dichtgroeien (verlanden).

Hoogveen wordt gevormd onder invloed van regenwater. Veenmossen kunnen grote hoeveelheden water

Eerste bewoning

In het lange bestaan van de Historische Vereniging neemt het archeologische onderzoek een belangrijke plek in. Regelmatig worden in De Ronde Venen archeologische vondsten gedaan die herinneren aan de vroegere bewoners.

In de zandondergrond die in de ijstijd is achtergelaten bevinden zich nog restanten van mammoeten en wolharige neushoorns. Of er in deze tijd ook mensen waren is onduidelijk. Wel zijn er overblijfselen van mensen gevonden uit de nieuwe steentijd, ca. 5000-2000 voor Christus. Veel van deze vondsten zijn gevonden in de polder De Derde Bedijking.

Rondom de bebouwingslinten worden ook regelmatig leuke en bijzondere vondsten gedaan, zoals bijvoorbeeld funderingsresten op turf, oude munten en gespen.

Ontginning

Tot het jaar 1000 is De Ronde Venen een woest veenmoeras waar bijna geen mensen wonen. De enige bewoning is op de stevige kleiige oevers van de veenriviertjes.

Dit verandert als in 953 Koning-keizer Otto I van het heilige Roomse Rijk een groot aantal goederen, waar-

onder het veenmoeras, schenkt aan de Utrechtse bisschop Balderik. Vanaf dit moment wordt de ontginning door de bisschop gestimuleerd. Door het ontginnen wordt onbewoonbaar moerasland omgevormd tot agrarisch gebied. Dit vergroot zijn territorium en inkomsten.

Omdat ook de graven van Holland om deze reden het ontginnen stimuleren, komt een enorme ontginningsgolf op gang. Het hele Hollands-Utrechtse veengebied wordt vanaf de 11e eeuw tot de 15e eeuw in sneltreinvaart ontgonnen.

zegel van bisschop Koenraad

Kapittels

De Utrechtse bisschop bezat zowel de kerkelijke als de wereldlijke macht. Hij delegerde de regie over de Utrechtse ontginningen aan de vijf stads-kapittels van Utrecht. Dit zijn colleges van geestelijken (kannuniken) die verbonden zijn aan één van de vijf monumentale kerken in de stad.

In het jaar 1085 schenkt bisschop Koenraad 'een veenland bij Midreth dat in de volksmond veertighoeven wordt genoemd' aan het kapittel van Sint Jan. Het gebied rondom Vinkeveen wordt geschonken aan het kapittel van Sint Pieter en het gebied bij de Botshol aan het kapittel van Sint Marie.

De kapittelkerk verpacht vervolgens het recht op ontginning tegen een vaste koopsom of periodieke betalingen. Dit gebeurde op basis van een cope-overeenkomst. In deze overeenkomst werden de rechten en plichten van de ontginner vastgelegd. Dit was in eerste plaats het recht op ontginning van de grond, maar ook erkenning van het gezag van de landsheer (bisschop) en de verschuldigde belastingen werden hierin geregeld.

Aan de rondweg, ten oosten van de Janskerk in Mijdrecht moeten nog de fundamenten te vinden zijn van het Proostenhuis van het kapittel van Sint Jan. Dit was een versterkt huis dat diende voor de mensen die met het bestuur van de streek belast waren. Hoe het Proostenhuis er precies heeft uitgezien is niet bekend. Er bestaan verschillende afbeeldingen, waaruit zou kunnen worden afgeleid dat er twee verschillende gebouwen zijn geweest.

Lezing en vergadering

Algemene vergadering: Woensdag 16 april 2014, in gebouw De Schakel, Dorpsstraat 20 te Wilnis - Aanvang 20.00 uur

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Verslag van de ledenvergadering van 13 november 2013 (dit verslag kunt u inzien op onze website proosdijlanden.nl en ter vergadering)
3. Jaarverslag 2013 (dit verslag kunt u inzien op onze website proosdijlanden.nl en ter vergadering)
4. Financieel verslag 2013 (dit verslag kunt u ter vergadering inzien)
5. Verslag financiële commissie
6. Benoeming financiële commissie
7. Vaststellen nieuwe statuten en huishoudelijk reglement (de nieuwe conceptteksten van onze statuten en huishoudelijk reglement kunt u opvragen bij de secretaris mw. M.J. van Eijk-van Bunningen)
8. Rondvraag en sluiting.

Na de pauze bieden we u de lezing 'Buitenverblijven aan de Vecht' van Mw. Juliette Jonker-Duynstee (Vechtexclusief)

Lezing over de buitenplaatsen aan de Vecht: binnen in de Buitens

In haar lezing voert kunsthistorica Juliette Jonker-Duynstee u mee langs de oevers van de Vecht waar tientallen buitenplaatsen te bewonderen zijn. U hoort over de geschiedenis van de Vecht en waarom juist aan deze rivier zoveel buitens te vinden zijn. Hoe ontwikkelden deze huizen zich, wie woonden er en hoe werden de huizen bewoond?

Wat was de invloed van Amsterdamse architecten en kunstenaars? Ruim 100 afbeeldingen laten u het verleden en het heden van de buitenplaatsen zien, waarbij een aantal ook van binnen bekeken wordt. Zo worden deuren voor u geopend die normaliter gesloten blijven!

Over de spreekster

Drs. Juliette Jonker-Duynstee verdiept zich al zo'n twintig jaar in de (cultuur)geschiedenis en de recreatief-toeristische aspecten van de Vechtstreek. Vanuit haar bedrijf VechtExclusief is zij gids, doet onderzoek naar monumenten, houdt lezingen en is (mede-)auteur van artikelen, boeken en websites over de Vechtstreek. Daarnaast is zij eindredacteur van de Vechtkroniek (Historische Kring Gemeente Loenen) en actief in diverse besturen, werkgroepen en redacties.

www.vechtexclusief.nl

Tentoonstelling 'Topstukken rond de buitenplaats'

Vanaf 18 februari tot en met 8 mei is er in het RHC Vecht en Venen de unieke tentoonstelling 'Topstukken rond de buitenplaats' te bezichtigen. Het vaak niet eerder vertoonde archiefmateriaal varieert van oude prenten en kaarten tot familiekiekjes in de tuin van slot Loenersloot. Daarnaast wordt er beeldmateriaal via wisselende web-exposities getoond via www.rhcvechtenvenen.nl. Bezoek de tentoonstelling of website en stem op uw favoriete topstuk. De stemmer op het winnende topstuk maakt kans op de Vechtguides, een cultuurhistorische gids van de Vechtstreek.

Nieuwe leden

L. Schulting	Mijdrecht
D. Stam	Vinkeveen
J. Hazeleger	Vinkeveen
J. Schoenmaker	Vinkeveen
Ascol Verzekeringen	Mijdrecht
F. Ruwiel	Vinkeveen
H.J. van Bemmelen	De Hoef
H. Rolf	Wilnis
P. Bakker	Mijdrecht
P.J. Veenfliet	Woerden

Ook lid worden?

Bel dan naar 0297 264095 of stuur een e-mail naar administratie@proosdijlanden.nl

'U gaat uw lidmaatschap van de Historische Vereniging De Proosdijlanden aan voor onbepaalde tijd en dat lidmaatschap wordt telkens automatisch voor een jaar verlengd. Daar hoeft u niets voor te doen. U kunt uw lidmaatschap opzeggen uiterlijk vier weken voor het begin van een nieuw kalenderjaar. Als lid van de vereniging ontvangt u De Proosdijkoerier en na aanmelding hiervoor via de website ook onze digitale nieuwsbrief'.

Inleverdatum kopij volgende nummer: 1 mei 2014

Doelstelling van de vereniging:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' ge-registreerd onder ISSN 1388-7165

Redactie

Dhr. Piet Grundmann
Dhr. Jan Rouwenhorst

Vormgeving

Mw. Ingrid Hagenaars
E-mail: info@peploen.nl
Website: www.peploen.nl

Redactieadres

Dhr. Jaap Meulstee
Adres: Coninckmeer 5, 3645 WG Vinkeveen
E-mail: meuls63@planet.nl

Drukwerk

Drukkerij Avanti Wilnis
Website: www.drukkerijavanti.nl

Voorzitter

Dhr. Jaap Meulstee
E-mail: meuls63@planet.nl

Secretaris, excursies en lezingen

Mw. Marie-José van Eijk-van Bunningen,
Adres: Raadhuisplein 22, 3641 EE Mijdrecht,
Telefoon: 0297 - 281835
E-mail: m.j.vaneijk@casema.nl

Penningmeester

Dhr. Jan van Breukelen
E-mail: jm.vanbreukelen@xs4all.nl

PR en documentatie

Dhr. Co Oudshoorn
E-mail: co.oudshoorn@planet.nl

Algemeen adjunct

Dhr. Hans van Zwieten
E-mail: ha911@live.nl

Monumenten, archeologie

Dhr. Jan Winkel
E-mail: janwinkel1958@yahoo.nl

Heemkunde

Dhr. Harry Hoefkens,
E-mail: h.m.hoefkens@kpnplanet.nl

Genealogie

Dhr. Hans van Dreumel,
E-mail: h.v.dreumel@gmail.com

Ledenadministratie

Mw. Marjon van Vliet
Adres: Waverveensepad 8, 3645 CM Vinkeveen
Telefoon: 0297 - 264095
E-mail: administratie@proosdijlanden.nl

Aanmelding voor het lidmaatschap kan bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Postadres vereniging

Postbus 65, 3648 ZH Wilnis
Bankrekeningnummer 36.96.18.505

Website: www.proosdijlanden.nl

E-mail: info@proosdijlanden.nl

Contributie: € 17,50 per jaar

Losse nummers: € 4,90 per stuk

Oplage

Circa 1100

Rabo Dichtbijfonds

Dichtbij onze samenleving staan en de leefbaarheid in onze lokale samenleving versterken. Dat is het idee van Rabobank Rijn en Veenstroom. Daarom reserveren wij jaarlijks een deel van onze winst in een fonds; het Rabo Dichtbijfonds. Een nieuwe naam voor een nieuwe bank, gekozen door onze leden. Met trots presenteert Rabobank Rijn en Veenstroom: het Rabo Dichtbijfonds! Wilt u een aanvraag indienen of meer weten over het fonds, kijk op www.rv.rabobank.nl.

Investeren in de lokale samenleving.
Dat is het idee!

Rabobank. Een bank met ideeën.

www.rv.rabobank.nl

